

CULTUURRAAD
VOOR DE
NEDERLANDSECULTUURGEMEENSCHAP

ZITTING 1972-1973

Nr. 4

HANDELINGEN

Vergadering van dinsdag 6 maart 1973

INHOUDSOPGAVE

BERICHTEN VAN VERHINDERING

Afwezig met kennisgeving, blz. 112

VERWELKOMING VAN EEN NIEUW LID,

blz. 112

ONTWERP EN VOORSTELLEN VAN DECREET

Indiening en verzending, blz. 112

SAMENSTELLING VAN DE COMMISSIES

I. Wijzigingen onder de vaste leden van de commissies, blz. 113

II. Wijzigingen onder de plaatsvervangende leden van de commissies, blz. 114

VRAGEN (Rgt. art. 52)

1. Mondelinge vraag van de heer **Coppieters** tot de Minister van Nederlandse Cultuur en Vlaamse Aangelegenheden over de vernieuwing van de mandaten voor de Raad van Beheer van de B.R.T.-Nederlandse uitzendingen, blz. 114
2. Mondelinge vraag van de heer **E. Vansteenkiste** tot de Minister van Nederlandse Cultuur en Vlaamse Aangelegenheden over de gebrekkige aandacht van radio en T.V. voor het Volksuniestandpunt in verband met de stelling van de Verbruikersunie inzake kwikgehalte van zeevruchten en vissen, blz. 115

BENOEMING VAN DE DERDE

ONDERVOORZITTER VAN DE RAAD, blz. 116

MEDEDELING VAN DE REGERING OVER HET ALGEMEEN BELEID INZAKE ONDERWIJS

Spreker: de heer **Calewaert**, Minister van Nationale Opvoeding, blz. 116

— BESPREKING

Sprekers : de heer **Coppieters**, mevrouw **Craeybeckx-Orij**, blz. 124

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

Mededeling van de Voorzitter, blz. 130

MEDEDELING VAN DE REGERING OVER HET ALGEMEEN BELEID INZAKE ONDERWIJS

— VOORTZETTING VAN DE BESPREKING.

Sprekers : de heren **De Croo** en **Laridon**, blz. 130

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

Mededeling van de Voorzitter, blz. 136

VRAGEN (Rgt. art. 51),

Schriftelijke vragen en antwoorden blz. 136

VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER VANDEKERCKHOVE, VOORZITTER

De heren **Van Hoorick** en **L. Vanackere**, secretarissen, nemen plaats aan het Bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden **ter** tafel gelegd.

De vergadering wordt geopend om 14 u. 05.

BERICHTEN VAN VERHINDERING

Afwezig met kennisgeving:

de heren Boeykens, Cools, De Baer, De Seranno, Detiège, Roosens, Van Herreweghe, Vermeylen, ziek ;

mevrouw Nauwelaerts-Thues, de heren Vanderhaegen, Van Geyt, buitenslands ;

de heren De Bondt, De Mey, Diegenant, Kelchtermans, Van Elslande, Van Mechelen, Wyninckx, ambtsverplichtingen ;

de heer Callebert, familieverblijven.

VERWELKOMING VAN EEN NIEUW LID

De Voorzitter. — Op 30 januari 1973 heeft de Kamer van Volksvertegenwoordigers de geloofs-brieven van de heer Ghysseis onderzocht en hem tot lid van de Kamer van Volksvertegenwoordigers uitgeroepen.

Op dezelfde datum heeft de heer Ghysseis de grondwettelijke eed afgelegd en daar hij tot de Nederlandse taalgroep behoort, is hij meteen lid geworden van de Raad. Namens U allen heet ik de heer Ghysseis van harte welkom in deze Vergadering.
(Applaus bij de leden op alle banken)

ONTWERP EN VOORSTELLEN VAN DECREET

Indiening en verzending

Het volgend ontwerp van decreet en de volgende voorstellen van decreet werden ingediend en naar de bevoegde commissies verzonden :

Ontwerp van decreet betreffende het Nederlandstalige openbare bibliotheekwerk - nr. 52/1.

Verzonden naar de Commissie voor culturele promotie en het cultureel patrimonium.

Voorstel van decreet van de heer **C. De Clercq** tot vaststelling van het statuut van de sportbeoefenaar die niet is onderworpen aan de wet betreffende het sociaal statuut van de betaalde sportbeoefenaar - nr. 55/1.

Verzonden naar de Commissie voor jeugdbeleid, permanente vorming en sport.

Voorstel van decreet van mevrouw **A. Lahaye-Duclos** tot oprichting van een vrije leerstoel „Geschiedenis van de vrouwenbeweging” in het universitair onderwijs - nr. 56/1.

Verzonden naar de Commissie voor onderwijs.

Voorstel van decreet van de heer **Vanhaegendoren** tot het verbieden van tekens die storend zijn voor de aard of de gaafheid van het landschap - nr. 57/1.

Verzonden naar de Commissie voor culturele promotie en het cultureel patrimonium.

Voorstel van decreet van de heer **D. Claeys** tot vernederlandsing van het bedrijfsleven - nr. 60/1.

Verzonden naar de Commissie voor taalwetgeving en taalbescherming.

Voorstel van decreet van de heer **Vanhaegendoren** tot oprichting van een Commissariaat-generaal voor Toerisme voor het Nederlands taalgebied - nr. 61/1.

Verzonden naar de Commissie voor culturele promotie en het cultureel patrimonium.

Voorstel van decreet van de heer **Leo Vanackere** betreffende de aggregatie voor het hoger secundair onderwijs - nr. 62/1.

Verzonden naar de Commissie voor onderwijs.

Voorstel van decreet van de heer **Kempinaire** ter aanmoediging van het gebruik van het Algemeen Beschaafd Nederlands in het onderwijs - nr. 63/1.

Verzonden naar de Commissie voor onderwijs.

Voorstel van decreet van de heer **Boel** tot instelling van wetenschappelijke doctoraten op grond van publikaties - nr. 64/1.

Verzonden naar de Commissie voor onderwijs.

Voorstel van decreet van de heer **Bascour** tot oprichting van een Nationaal Vlaams Filminstituut - nr. 66/1.

Verzonden naar de Commissie voor culturele promotie en het cultureel patrimonium.

Voorstel van decreet van de heer **Bogaerts** tot verspreiding van de filmcultuur - nr. 67/1.

Verzonden naar de Commissie voor culturele promotie en het cultureel patrimonium.

Voorstel van decreet van de heer **Bascour** tot instelling van de aggregatie van het hoger secundair onderwijs voor de licentiaten-vertalers en licentiaten-tolken - nr. 68/1.

Verzonden naar de Commissie voor onderwijs.

Voorstel van decreet van de heer **Vanhaegendoren** tot subsidiëring van het plaatselijk cultureel werk, de sport en lichamelijke opvoeding in Brussel-Hoofdstad - nr. 69/1.

Verzonden naar de Commissie voor jeugdbeleid, permanente vorming en sport.

Voorstel van decreet van de heer **Poma** betreffende de kandidatuur, de licentie en het doctoraat in de moraalwetenschappen, alsmede de aggregatie voor het hoger secundair onderwijs in de moraalwetenschappen - nr. 70/1.

Verzonden naar de Commissie voor onderwijs.

Voorstel van kaderdecreet van de heer **Dua** betreffende de interuniversitaire samenwerking inzake postgraduaatonderwijs - nr. 72/1.

Verzonden naar de Commissie voor onderwijs.

Voorstel van decreet van de heer **Rombaut** tot verbetering van de in de schoolboeken gebruikte taal - nr. 73/1.

Verzonden naar de Commissie voor onderwijs.

Voorstel van decreet van mevrouw **De Backer-Van Ocken** tot inventarisatie en erkenning van de kunstwerken die geen staatsbezit zijn - nr. 74/1.

Verzonden naar de Commissie voor culturele promotie en het cultureel patrimonium.

Voorstel van decreet van de heer **C. De Clercq** tot inrichting van een voortdurende scholing van de overheidsambtenaren - nr. 75/1.

Verzonden naar de Commissie voor jeugdbeleid, permanente vorming en sport.

Voorstel van decreet van de heer **Coens** tot oprichting van vrije werkplaatsen voor volwassenen bij de avondinrichtingen voor kunstonderwijs - nr. 76/1.

Verzonden naar de Commissie voor onderwijs.

Voorstel van decreet van mejuffrouw **Devos** betreffende de Nederlands-Vlaamse culturele integratie op het niveau van de leerkrachten - nr. 77/1.

Verzonden naar de Commissie voor onderwijs.

Voorstel van decreet van de heer **C. De Clercq** betreffende de voortdurende scholing van de overheidsbeambten - nr. 78/1.

Verzonden naar de Commissie voor jeugdbeleid, permanente vorming en sport.

Voorstel van decreet van de heer **Van Elewyck** houdende inrichting en werking van de gemeentelijke culturele raden.

Verzonden naar de Commissie voor jeugdbeleid, permanente vorming en sport.

Voorstel van decreet van de heer **Diegenant** betreffende de in het buitenland gevestigde Belgische scholen van het Nederlandse taalstelsel.

Verzonden naar de Commissie voor onderwijs.

Voorstel van decreet van de heer **Laridon** houdende instelling van een vijfjaarlijkse staatsprijs voor een algemeen wetenschappelijk werk.

Verzonden naar de Commissie voor culturele promotie en het cultureel patrimonium.

SAMENSTELLING VAN DE COMMISSIES

1. Wijzigingen onder de vaste leden

De Voorzitter. — Door de C.V.P.-, B.S.P.- en P.V.V.-fracties worden onder de vaste leden van de Commissies de volgende wijzigingen voorgesteld :

door de C.V.P.-Cultuurfractie :

in de Commissie voor het reglement:

de heer K. Blanckaert in de plaats van de heer Chabert.

in de Commissie voor onderwijs:

de heer Lefèvre in de plaats van de heer K. Blanckaert.

in de Commissie voor radio en T.V.:

de heer Diegenant in de plaats van de heer K. Blanckaert ;

de heer Hulpiau in de plaats van de heer Vandewiele.

door de B.S.P.-fractie:

in de Commissie voor het reglement:

de heer Vranckx in de plaats van de heer Calewaert.

in de Commissie voor onderwijs:

de heer Breyne in de plaats van de heer Ramaekers.

in de Commissie voor radio en T.V.:

de heer Geldolf in de plaats van de heer Calewaert;

de heer Major in de plaats van de heer Ramaekers.

door de P.V.V.-fractie :

in de Commissie voor samenwerking:

de heer De Croo in de plaats van de heer Vanderpoorten.

in de Commissie voor het reglement:

de heer De Croo in de plaats van de heer Grootjans.

in de Commissie voor de begroting:

de heer Van Lidth de Jeude in de plaats van de heer W. De Clercq ;

de heer Vreven in de plaats van de heer Vanderpoorten.

in de Commissie voor culturele promotie en het cultureel patrimonium:

de heer De Winter in de plaats van de heer Kempinaire;

de heer Flamant in de plaats van de heer Kickx.

in de Commissie voor jeugdbeleid, permanente vorming en sport:

de heer Boey in de plaats van de heer De Croo.

in de Commissie voor onderwijs:

de heer Flamant in de plaats van de heer Vanaudenhove ;

de heer Sprockeels in de plaats van de heer Grootjans.

in de Commissie voor radio en T. V.:

de heer Poma in de plaats van de heer Daems.

in de Commissie voor taalwetgeving en taalbescherming:

de heer Clerckx in de plaats van de heer Kempinaire.

II. Wijzigingen onder de plaatsvervangers

De Voorzitter. — Onder de plaatsvervangende leden van de Commissies worden de volgende wijzigingen voorgesteld :

door de C.V.P.-Cultuurfractie:

in de Commissie voor culturele promotie en het cultureel patrimonium:

mevrouw Devos in de plaats van de heer Lavens.

in de Commissie voor jeugdbeleid, permanente vorming en sport:

de heer J. Verhaegen in de plaats van mevrouw Verlact-Gevaert.

in de Commissie voor onderwijs:

de heer Verroken in de plaats van de heer P. De Paepe.

door de B.S.P.-fractie:

in de Commissie voor radio en T.V.:

mevrouw Nauwelaerts-Thues in de plaats van de heer Geldolf.

door de P.V.V.-fractie :

in de Commissie voor het reglement:

de heer Van Lidth de Jeude in de plaats van de heer Kempinaire.

in de Commissie voor de begroting:

de heer Sprockeels in de plaats van de heer Vreven.

in de Commissie voor jeugdbeleid, permanente vorming en sport:

de heer De Croo in de plaats van de heer Boey.

in de Commissie voor onderwijs:

de heer Bascour in de plaats van de heer Flamant ;
de heer Poortmans in de plaats van de heer Sprockeels.

in de Commissie voor taalwetgeving en taalbescherming:

de heer De Winter in de plaats van de heer Clerckx;
de heer Van Lidth de Jeude in de plaats van de heer Vanderpoorten.

Is men het met de voorgestelde wijzigingen eens?
(Instemming)

Aldus is besloten.

VRAGEN (Rgt. art. 52)**1. Mondelinge vraag van de heer Coppieters tot de Minister van Nederlandse Cultuur en Vlaamse Aangelegenheden over de vernieuwing van de mandaten voor de Raad van Beheer van de B.R.T. — Nederlandse uitzendingen.**

De Voorzitter. — Aan de orde is de mondelinge vraag van de heer Coppieters tot de Minister van Nederlandse Cultuur en Vlaamse Aangelegenheden over de vernieuwing van de mandaten voor de Raad van Beheer van de B.R.T. — Nederlandse uitzendingen.

De heer Coppieters heeft het woord.

De heer Coppieters (op het spreekgestoelte). —

Mijnheer de Voorzitter, de mandaten van de Raad van Beheer voor de B.R.T. — Nederlandse uitzendingen, zijn reeds op 31 december 1972 vervallen. In de Regeringsverklaring heeft de Regering haar bekommernis en inzichten als volgt uitgedrukt:

„In afwachting van de stemming over een nieuw statuut, dat eveneens de samenstelling van de Raden van Beheer zal regelen, zullen onmiddellijk ontwerpen van decreet worden neergelegd die moeten toelaten, voor een beperkte termijn, de Raden van Beheer te vernieuwen, rekening houdend met de huidige politieke machtsverhoudingen. ”

Het door allen beleden pluralisme evenals de geest van het Cultuurpact blijven dode letter wanneer feitelijke **discriminaties** aanwijsbaar zijn in zulke belangrijke sectoren als deze van de informatie en van de volksopleiding door middel van de **massa**-communicatiemediën.

De Minister wordt dan ook verzocht een antwoord te geven op de volgende vragen:

1. Binnen welke termijn worden de aangekondigde ontwerpen van decreet ingediend, die toelaten de nieuwe leden van de Raad van Beheer van de B.R.T. te benoemen, rekening houdend met de huidige politieke machtsverhoudingen in de Cultuurraad voor de Nederlandse **cultuurge**-meenschap?
2. Zal de heer Minister tevens zorg dragen voor het levens- en wereldbeschouwelijke evenwicht in de vernieuwde Raad van Beheer en, zo ja, op welke wijze?

De Voorzitter. — De Minister van Nederlandse Cultuur en Vlaamse Aangelegenheden heeft het woord.

De heer Chabert (Minister van Nederlandse Cultuur en Vlaamse Aangelegenheden) **(op het spreekgestoelte).** — Ik kan het geachte Lid medelen dat ter uitvoering van het Regeerakkoord, mijn Collega en ikzelf een ontwerp van decreet bij de Ministerraad hebben ingediend, ertoe strekkend de Raden van

Beheer van het Instituut der Nederlandse Uitzendingen en van het Instituut der Franse Uitzendingen te herzien.

De ontwerpen van decreet zullen bij de **Cultuurraden** worden neergelegd zodra de Ministerraad deze heeft goedgekeurd en de Raad van State erover advies heeft uitgebracht.

De samenstelling van de nieuwe Raden van Beheer zal gebeuren op basis van de huidige politieke verhoudingen in de Nederlandse, respectievelijk Franse Cultuurraad.

De Voorzitter. — Het incident is gesloten.

2. Mondelinge vraag van de heer E. Vansteenkiste tot de Minister van Nederlandse Cultuur en Vlaamse Aangelegenheden over de gebrekkige aandacht van radio en T.V. voor het Volksuniestandpunt in verband met de stelling van de Verbruikersunie inzake kwikgehalte van zeevruchten en vissen.

De Voorzitter. — De tweede vraag aan de orde is de mondelinge vraag van de heer Emiel Vansteenkiste tot de Minister van Nederlandse Cultuur en Vlaamse Aangelegenheden over de gebrekkige aandacht van radio en T.V. voor het Volksuniestandpunt in verband met de stelling van de Verbruikersunie inzake kwikgehalte van zeevruchten en vissen. De heer Emiel Vansteenkiste heeft het woord.

De heer E. Vansteenkiste (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, op 10 januari j ongstleden hield de Verbruikersunie een persconferentie over het kwikgehalte van zeevruchten en vissen. Radio en T.V. hebben hieraan commentaren gewijd.

Op 11 januari maakte de T.V. gewag van twee dringende vragen gesteld door een Collega van uw partij.

Een dag later vergaderde over deze kwestie het arrondissementeel bestuur van de Volksunie-Oostende. Na afloop van deze vergadering werd, via het Oostends Belga-agentschap, een standpunt doorgegeven aan Belga te Brussel. Dit standpunt werd door Belga doorgestuurd aan de pers, aan radio en T.V. In de nieuwsversterking van de B.R.T. kwam dit standpunt op generlei wijze aan bod.

Nochtans werd 2 dagen later — namelijk op 14 januari — in het T.V.-nieuws van 19 uur 45 een gelijkaardig standpunt, ditmaal echter afkomstig van het arrondissementeel C.V.P.-bestuur-Oostende, vermeld.

Zelf telefoneerden wij na deze nieuwsuitzending naar de nieuwsredacties, zowel van radio als T.V. Dientengevolge werd in de tweede T.V.-nieuwsuitzending die avond gewag gemaakt van de standpunten „van de Volksunie en de C.V.P. van Oostende”. Bij ons weten heeft de radio echter geen melding gemaakt van het Volksuniestandpunt.

Graag vernamen we:

1. Waarom in de radio helemaal geen aandacht werd geschonken aan het Volksuniestandpunt, dat op dat ogenblik nochtans onmiskenbare nieuws waarde had?
2. Waarom in de T.V. aanvankelijk helemaal geen, en later slechts na tussenkomst en op een ongeschikt uur — daarenboven in de marge van een C.V.P.-tekst — aandacht werd geschonken aan het Volksuniestandpunt?
3. Welke maatregelen de heer Minister meent te zullen treffen om deze schreeuwende ongelijkheid en subjectiviteit door sommige perslui aan de dag gelegd, een einde te doen nemen?

De Voorzitter. — De Minister van Nederlandse Cultuur en Vlaamse Aangelegenheden heeft het woord.

De heer Chabert (Minister van Nederlandse Cultuur en Vlaamse Aangelegenheden) **(op het spreekgestoelte).** — Ik heb de eer het geachte Lid volgende verduidelijking te geven.

De waarschuwing van de Verbruikersunie tegen overmatig visverbruik heeft onmiddellijk talrijke reacties uitgelokt. Hierbij hebben zowel radio als televisie gewag gemaakt van de reacties op het parlementaire vlak, namelijk de schriftelijke vragen van volksvertegenwoordiger Claeys aan de Minister van Landbouw en de Staatssecretaris voor Wetenschapsbeleid, de reacties van de havendirectie en de rederscentrale te Oostende, de stellingneming van het Ministerie van Volksgezondheid.

Wat nu de precieze vragen van de heer Volksvertegenwoordiger Vansteenkiste betreft, kan het volgende geantwoord worden :

1. De radio heeft traditiegetrouw geen gewag gemaakt van enige stellingneming door gewestelijke partij-instanties. Noch de resolutie van het dagelijks bestuur van de Volksunie van Oostende op 12 januari jongstleden, noch die van het arrondissementeel bestuur van de C.V.P. te Oostende op 14 januari werden in het radio-nieuws vermeld.
2. In het TV-journaal van 14 januari te 19 uur 45 werd van bovenvermelde stelregel afgeweken en werd wel melding gemaakt van het standpunt van het arrondissementeel bestuur van de C.V.P. van Oostende. In de tweede nieuwsuitzending van die dag werd echter ook het standpunt van het arrondissementeel bestuur van de Volksunie van Oostende medegedeeld.
3. Ten hoogste kan er bij het TV-journaal sprake geweest zijn van een verschil in beoordeling tussen de twee redactie-secretarissen die bij het T.V.-journaal van dienst waren, respectievelijk op 12 en op 14 januari.

De Voorzitter. — Het incident is gesloten.

BENOEMING VAN DE DERDE ONDERVOORZITTER VAN DE RAAD

De Voorzitter. — Dames en Heren, aan de orde is de benoeming van de derde ondervoorzitter van de Raad, ter vervanging van de heer Vanderpoorten, thans Minister van Justitie.

Vraagt iemand het woord?

De heer De Croo heeft het woord.

De heer De Croo. — Mijnheer de Voorzitter, Collega's, namens onze fractie heb ik de eer U de kandidatuur van de heer Frans Grootjans voor het derde ondervoorzitterschap voor te stellen.

De Voorzitter. — Zijn er nog andere voorstellen? (Neen)

Daar er geen andere kandidaat wordt voorgedragen, verklaar ik de heer Grootjans verkozen als derde ondervoorzitter van de Cultuurraad voor de Nederlandse cultuurgemeenschap. (**Algemeen applaus**)

MEDEDELING VAN DE REGERING OVER HET ALGEMEEN BELEID INZAKE ONDERWIJS

De Voorzitter. — Dames en Heren, aan de orde is de mededeling van de Regering over het algemeen beleid inzake onderwijs en de daaropvolgende bespreking.

De Minister van Nationale Opvoeding heeft het woord.

De heer Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding) (**op het spreekgestoelte**). — Het regeerakkoord voorziet dat bij het begin van elk zittingsjaar de Ministers van Nationale Opvoeding voor de bevoegde Cultuurraad een uiteenzetting houden over het algemeen beleid inzake onderwijs voor het komende begrotingsjaar.

De Cultuurraden bespreken eveneens, in verband met de begroting, het algemeen beleid inzake Nationale Opvoeding. Zij kunnen te dier gelegenheid adviseren, kritiek leveren en eventuele amendementen voorstellen.

Vandaag is het niet de opening van een zittingsjaar, evenmin is de begroting in bespreking.

Alhoewel ik met genoegen kan aankondigen dat de begroting 1973 in druk gegeven werd, zodat de bespreking in de Commissie van de Senaat de eerstvolgende weken zal kunnen aangevat worden, en dat de bespreking van de begroting Nationale Opvoeding in de Cultuurraad niet zolang op zich zal laten wachten, acht ik het toch nuttig een aantal problemen ter overweging aan de Leden van de Raad voor te leggen, hetgeen me de gelegenheid zal bieden een en ander te leren over de opvattingen van de Leden van deze Raad, wat me voor mijn volgende

werkzaamheden zal toelaten daarmee ernstig rekening te houden.

Persoonlijk voel ik veel voor de uitspraak van Herbert Marcuse („Geweld en Vrijheid”, blz. 26) waar deze voorhoudt : „In naam van opvoeding, moraal en psychologie wordt er veel misbaar gemaakt over het toenemen van de jeugdcriminaliteit, maar minder over de criminaliteit van steeds krachtiger geschut, raketten en bommen — de volwassen misdaad van een gehele beschaving”. . . . In deze uiteenzetting zal ik me laten leiden in de eerste plaats door de actualiteit, maar ook door de onderwerpen die zeer duidelijk en volledig binnen de bevoegdheid van de Cultuurraad vallen.

Wat de actualiteit betreft, zal ik mij beperken tot

- de pluralistische school;
- de democratisering van het onderwijs;
- het buitengewoon onderwijs;
- de kwaliteitsverbetering van het basisonderwijs.

Voor de punten die onbetwistbaar tot de bevoegdheid van de Cultuurraad behoren, zal ik me beperken tot:

- de evaluatie der studiën;
- de permanente opvoeding ;
- de bijscholing van het personeel;
- de pedagogische centra;
- de studietoelagen en studieleeningen;
- de niet-wettelijke graden;
- het onderwijs in het arrondissement **Brussel-Hoofdstad**.

1. Ik meen dat het absoluut noodzakelijk is dat ik een eerste schets geef van een definitie van de pluralistische school zoals ik deze zie.

De pluralistische school waarnaar de heer Coppieters heeft verwezen, kan georganiseerd worden op elk onderwijsniveau, doch ze dient voort te komen, indien ze niet de nieuwe organisatie is van een nog niet bestaande onderwijsvorm, uit de fusie van bestaande instellingen met verschillende strekking.

Zij zal in ieder geval beheerd worden op paritaire basis.

Het grootste gedeelte van de cursussen zullen gemeenschappelijk voor alle leerlingen worden gegeven. Enkele cursussen evenwel, met filosofische inslag, kunnen parallel onderwezen worden.

Wanneer de aanstellingen van de leerkrachten voor de gemeenschappelijke cursussen gebeuren door de ganse beheerraad, zouden de aanstellingen van de leerkrachten die de filosofisch geïnspireerde cursussen geven, gebeuren door dat gedeelte van de raad van beheer dat tot dezelfde strekking behoort.

Vanzelfsprekend zullen door alle leerlingen de infrastructuur, lokalen, materieel, laboratoria, **socio-culturele** en sportieve uitrusting gemeenschappelijk worden gebruikt.

Zulke schoolorganisatie zal de onderlinge ontmoeting van de leerlingen en de leerkrachten van verschillende strekking stimuleren ten bate van het

wederzijds vertrouwen en van de verstandhouding. Het is duidelijk dat de pluralistische school de enige school dient te zijn in een gemeente en dat, wanneer ze bestaat, ze de vrije keuze van de ouders verzekert. Ik ben van oordeel dat de verwezenlijking moeilijk zal zijn en slechts op kleine schaal zal kunnen gebeuren, elk initiatief ter zake zal evenwel volledig op mijn steun kunnen rekenen.

Een eerste voorbeeld van onderwijsinstelling, pluralistisch beheerd, vinden we in de Universitaire Instelling Antwerpen die een vrije instelling is, beheerd door een raad van beheer, die zo is samengesteld dat in gelijke mate en op absolute wijze de twee grote levensbeschouwelijke strekkingen geëerbiedigd worden. Ook bij de topleiding van de universiteit, voorzitter, ondervoorzitter, rector, vice-rector, vinden we een soortgelijke pariteit.

Wat het onderwijzend en wetenschappelijk personeel betreft — vanzelf sprekend voor een instelling van universitair onderwijs — bestaat de volledige academische vrijheid. De aanstellingen dienen te gebeuren in de eerste fase op advies telkens van een Commissie van Wijzen, afgevaardigden van de verschillende Nederlandstalige universiteiten.

In diezelfde gedachting meen ik dat ook het probleem van de oprichtingen van instellingen voor industrieel ingenieur dient te worden opgelost. Met het oog op het uitreiken van de graad van industrieel ingenieur kan — denk ik — per provincie slechts één instelling voorzien worden, met een raad van beheer samengesteld zoals deze voor de Universitaire Instelling Antwerpen, waarin, voor dit geval, de verschillende inrichtende machten : Rijk, provincie, gemeente, vrij, vertegenwoordigd zijn. Raad van beheer die over een voldoende ruime autonomie beschikt, autonomie die vergelijkbaar is met deze van de raden van beheer der universiteiten.

Het is deze oplossing alleen die borg kan staan voor de wetenschappelijke waarde van het onderwijs dat zal worden verstrekt en voor het universitair niveau van de afgeleverde diploma's.

Overigens kwam me reeds een concreet voorstel toe voor de organisatie op het niveau van het lager onderwijs, van pluralistische onderwijsinstellingen. Het gaat ter zake over een gebied waar de verschillende onderwijsnetten achteruit gaan ingevolge de demografische evolutie. Ik zal met de meeste aandacht dit voorstel laten onderzoeken, met het doel en met de hoop tot een gunstige oplossing te komen. Aldus zouden wij een model van pluralistische lagere school hebben.

2. In de tweede plaats is er het probleem van de democratisering.

Hier moet ik, Mijnheer de Voorzitter, geachte Collega's, helaas, betrekkelijk kort gaan, hoewel dit onderwerp vanzelfsprekend op zichzelf reeds de moeite van een ernstig debat loont.

Wie van gedemocratiseerd onderwijs spreekt, denkt niet onmiddellijk aan elite-onderwijs, omdat schijn-

baar het elite-begrip strijdig is met de **democratiseringsgedachte**.

Toch is dit niet zo. Het elite-begrip heeft steeds bestaan en zal steeds blijven bestaan. Weliswaar was dit begrip voorheen gebonden aan een sociale status en beantwoordt het thans aan een andere inhoud en ontstaat het uit een gans andere context.

De hedendaagse elite is aanzienlijk verruimd doordat in de laatste drie decennia „gelijke kansen” geboden werden aan iedereen, althans in een zekere mate en onder meer de intellectuele eigenschappen een primordiale voorwaarde voor sociale vooruitgang vormden.

Na de tweede wereldoorlog werden inderdaad onder de slogan: „de school openstellen voor iedereen” onderwijsvoorzieningen tot stand gebracht, die een geweldige explosie van de schoolbevolking op secundair en op hoger niveau tot gevolg hadden.

De school als ontdekker van bruikbaar talent werd een **verdeler** van de welvaart. Ze slaagde erin om een sociale mobiliteit tot stand te brengen. Weliswaar laten we ons geen zand in de ogen strooien, want deze kwantitatief ingestelde democratisering heeft zeer bepaalde tekorten en in dit verband citeer ik:

- dat alleen bepaalde kinderen, met een **extra-intelligentie** en met een bijzondere **conditionering** voordeel haalden uit de situatie;
- dat deze kinderen totaal gingen vervreemden van hun milieu en zich tegenover dit milieu zelfs paternalistisch gingen gedragen;
- dat de kloof tussen de upper-ten en de massa bleef, en vaak nog verdiept.

Hoe dan ook, de democratisering heeft tot op heden schaalvergroting voor gevolg gehad, en in schoolpolitiek opzicht werd het nodige gedaan om deze schaalvergroting in onderwijsvoorzieningen op te vangen. Vandaar de verschillende wetgevingen die tot stand kwamen, de zorg voor infrastructures, de stijging van het budget van Nationale Opvoeding enz.

Het is evenwel duidelijk, dat met deze formelijke aspecten de democratisering niet ten volle geslaagd is en dat thans de vraag rijst naar een **functievernieuwing** van de school, dit wil zeggen: een interne democratisering, een kwalitatieve democratisering dringt zich op.

Deze kwalitatieve democratisering moet in de eerste plaats aanvangen in de school zelve. Binnen het klassegebeuren moet een aangepast klimaat tot stand worden gebracht zodat de leerlingen democratisch leren denken en handelen. Het dogmatisch en het autoritair onderwijs moeten in alle opzichten de plaats ruimen voor participerende vorming en voor humane verhouding.

Op die manier zal een positieve participatie ten overstaan van de onderwijsproblematiek ontstaan. Deze participatie moet via alle kanalen van associatief beheer, gedecentraliseerd beheer en medebeheer opgevangen worden zodat onderwijspolitiek niet

langer „ binnenkamers” moet worden ontwikkeld, maar het voorwerp moet zijn van een gesprek in de adviserende overlegorganen, waarin **gemandateerden** uit alle representatieve groepen zetelen.

Participatie veronderstelt bovendien dat de strijd tegen nog bestaande **discriminaties** moet worden verder gezet. We denken aan:

- de marginale groepen (werkende jongeren en gehandicapten) die nog dringend op onze belangstelling wachten ;
- de coëducatie en de **coïnstructie**, een van de grote middelen om de problemen van geëmancipeerde omgang op te lossen;
- de studietoelagen en studieleningen;
- het opheffen van de segregatie tussen onderwijssoorten van een zelfde niveau (secundair en hoger onderwijs).

Tenslotte impliceert interne democratisering dat alles zou in het werk gesteld worden opdat de promotiekansen zouden vergroot worden. Ik spreek op een andere plaats over het belang van de basisschool omdat ik ervan overtuigd ben dat ongelijke kansen inzake ontwikkeling ontstaan of geaccentueerd worden op een zeer jeugdige leeftijd. Ik beklemtoon dit belang ook hier, maar inzake promotiekansen denk ik in hoofdzaak aan de middelen tot permanente opvoeding. Het ogenblik is aangebroken om alle bestaande voorzieningen op dit punt te coördineren en ze onder te brengen in één enkel educatief stelsel, ten einde deze vormingen sociaal te valoriseren en de initiale vorming innig met de permanente opvoeding te verbinden.

Over democratisering van het onderwijs zou ik resumierend kunnen zeggen dat het eerste objectief: „de massa in contact brengen met het onderwijs” geslaagd is, maar dat het tweede en essentiële objectief : „ het onderwijs ten **dienste** stellen van elk individu” een taak is die ons voor morgen wacht.

3. Vervolgens weet ik dat uw belangstelling gewekt is door het buitengewoon onderwijs, meer bepaald door de wet van 6 juli 1970.

Steeds meer groeit de belangstelling voor een aangepaste, adequate onderwijs- en opvoedingsvorm voor de schoolgaande gehandicapte jeugd.

De problematiek van het buitengewoon onderwijs kon vroeger, meestal, slechts de aandacht weerhouden van het milieu dat de begeleiding van het gehandicapte kind op zich nam, daar waar deze onderwijstak nu op een ruimere belangstellings sfeer kan rekenen.

De eerste contacten met de Collega's die in onderwijsproblemen geïnteresseerd zijn, wezen beslist in die richting.

Na de eerste Wereldoorlog was het zogenaamde „ bijzonder” onderwijs dat niet steeds met grote kiesheid „ buitengewoon” onderwijs of onderwijs voor „ abnormalen ” werd genoemd enigszins in het wilde weg gegroeid, en vertoonde dienvolgens veel

lacunes en onvolmaaktheden. Vermelden we in dit verband :

- de aanhechting van dergelijke onderwijsvormen als afdelingen aan scholen voor gewoon onderwijs ;
- de samenstelling van de klasbevolking dezer afdelingen (gedeeltelijk bestaande uit gehandicapte en niet-gehandicapte kinderen);
- de klemtoon op de mentale handicap (soms een nevenverschijnsel) ;
- de gebrekkige opleiding van het personeel;
- de reusachtige achterstand van het neutraal onderwijs ;
- de rechten van het gehandicapte kind op een aangepast onderwijs.

In al deze opzichten is de wet van 6 juli 1970 een mijlpaal in de onderwijsgeschiedenis aangezien deze wet tegelijkertijd een statuut is van de gehandicapte en in diens recht op aangepast onderwijs voorziet. Hier rijzen meerdere vragen : wie, ik bedoel welk kind? Waar? In welke instelling en voor hoelang? Wanneer kan het kind in het gewone onderwijs ingeschakeld worden? Tenslotte is dit één van de belangrijke doelstellingen van het buitengewoon onderwijs.

Van bij de aanvang werd de uitvoering van de wet gepland in twee grote onderdelen :

- de depistage, de oriëntering en de begeleiding van de gehandicapten enerzijds;
- het tot stand brengen van betere werkvoorwaarden anderzijds.

Het eerste onderdeel was het meest dringende en kon zonder grote financiële implicaties worden gerealiseerd.

Aldus kwamen tot stand:

de Hoge Raad voor het Buitengewoon Onderwijs, die opgericht werd op 21 oktober 1971 en sindsdien regelmatig adviezen verstrekt.

Wat de depistage en de oriëntering betreft, kunnen wij verwijzen naar:

- het ministerieel besluit over het inschrijvingsverslag (= statuut van de gehandicapte) ;
- de samenstelling en werking van de Commissies van Advies (per hoofdtoezichtsgebied) ;
- het koninklijk besluit betreffende de verschillende types van buitengewoon onderwijs (een basisdocument voor de organisatie van het B.O.) ;
- het koninklijk besluit tot rationalisatie van het buitengewoon onderwijs op voorschools en lager niveau.

Naast de depistage en oriëntering kunnen wij — wat de begeleiding betreft — verwijzen naar:

- het koninklijk besluit houdende organisatiemodaliteiten van de begeleiding;
- de nieuwe oprichtingen van gespecialiseerde psychomedisch-sociale centra.

Nieuwe oprichtingen worden thans gepland of zijn in voorbereiding.

Het tweede onderdeel van realisatie stelde mijn voorgangers voor enorme moeilijkheden aangezien omzeggens elk besluit een financiële weerslag heeft. Een provisioneel krediet van 150 miljoen met het oog op de toepassing van de wet alsook een krediet van 150 miljoen voor Rijksgebouwen buitengewoon onderwijs werden voor 1973 voorzien.

Op grond van deze mogelijkheden werd een **prioritaire** planning opgesteld ingedeeld in de fase 1973 en de fase 1974.

De fase 1973 omvat :

- de inspectie van het buitengewoon onderwijs.
Het ontwerp van organiek kader is klaar en zal aan de Paritaire Commissie van het Statuut en aan de Syndicale Raad van Advies worden overgemaakt;
- het leerlingenvervoer, dat volledig ten laste komt van de Staat.
Het ontwerp is overgemaakt aan de Hoge Raad en aan het Ministerie van Verkeerswezen;
- de werkingstoelagen van het gesubsidieerd onderwijs.
Het advies van de administratie werd gevraagd over de verhoudingscoëfficiënt voor de afdelingen.
Voorlopig wordt de vermenigvuldiger 2 wehouden;
- de verbeteringsraad buitengewoon onderwijs.
Het organiek ontwerp is klaar, maar wordt aangevochten door de syndicale **onderwijsorganisaties**.

De fase 1974 zal omvatten :

- 1° de bepaling van het personeelskader.
Een ontwerp van monografie der ambten werd overgemaakt aan de Hoge Raad;
- 2° de rationalisatie van het buitengewoon secundair onderwijs.
Een ontwerp is opgesteld;
- 3° andere besluiten, zoals de **bekwaamheidsbewijzen** van het personeel, weddeschalen van het personeel, huisonderwijs en getuigschriften en brevetten. Bij dit laatste punt moet de arbeid nog een aanvang nemen.

4. Mijnheer de Voorzitter, geachte Collega's, naast het probleem van de pluralistische school, de democratisering en het buitengewoon onderwijs, wens ik eerst een woord te zeggen over de kwalitatieve verbetering van het basisonderwijs.

Het basisonderwijs en de voorschoolse opvoeding, en ik hoop dat U akkoord zult gaan, houden mijn bijzondere aandacht gaande omdat eindelijk voor het eerst een begin kan worden gemaakt met een democratische renovatie op dit vlak. Naar ik meen kan ik op dit stuk op uw belangstelling rekenen voor de uitwerking van deze vernieuwingsideeën. Name-lijk, ideeën die geïntegreerd moeten zijn in een **rui-**

mere visie, die het geheel van opvoeding en onderwijs omvat, en waarin het kind centraal wordt gesteld. Alle onderwijsvoorzieningen en ook vernieuwingsgedachten moeten leiden tot een schoolorganisatie waarin democratische principes op de voorgrond staan en waarin elk kind optimale hulp moet krijgen om zijn harmonische ontplooiing te kunnen realiseren.

Terecht kan men de vraag stellen of de huidige basisschool, zowel naar inhoud als naar structuur, deze ruime doelstelling kan verwezenlijken.

Elke vernieuwde „aanpak” zal vanzelfsprekend met zorg worden overwogen en de vrucht moeten zijn van voorafgaande wetenschappelijk verantwoorde experimenten. Voortdurend moet er wisselwerking bestaan tussen de theoretische visie en de praktische realisering, dit is tussen wetenschapsmensen en praktijkmensen.

Ik meen vrij concreet volgende ideeën naar voor te kunnen brengen.

- Vooraleer de structuren van het bestaande lager onderwijs volledig in beweging te brengen, zullen duidelijke doelbepalingen worden geformuleerd, in overleg met vertegenwoordigers van de verschillende inrichtende machten.
- Bijzondere aandacht zal worden besteed aan de strategie om de 40 000 personeelsleden daadwerkelijk op deze vernieuwing voor te bereiden en ze bij de praktische realisering ervan te begeleiden. Een Commissie van deskundigen ter zake, belast met de uitwerking van deze strategie, zal **vóór** mei 1973 duidelijke alternatieven voorleggen.
- De eerste praktische fase van de vernieuwing zou reeds kunnen starten in september 1973.

De modaliteiten, zoals die voor het ogenblik worden gezien, zijn de volgende :

- 1° werken in een beperkt aantal basisscholen;
- 2° een doorgedreven begeleiding van de vernieuwing door gedetacheerde specialisten;
- 3° systematische verspreiding, langs moderne communicatiemiddelen om, opdat alle andere scholen geleidelijk op de vernieuwing zouden kunnen worden voorbereid ;
- 4° vanuit deze experimenten zullen de nieuwe structuren, leerplannen en programma's progressief worden uitgebouwd.

De socio-culturele activiteiten (S.C.A.) worden in de huidige situatie georganiseerd buiten de gewone activiteiten en op een vrije namiddag. Er kan worden overwogen of het niet verkieslijk zou zijn die S.C.A. te integreren in de gewone activiteit. Een grondig onderzoek ter zake is wenselijk en bezig.

In het licht van een continu opvoedingsproces moet in de vernieuwing van het basisonderwijs ook de voorschoolse opvoeding worden verweven. Een vernieuwing van de kleuterscholen vooral met het oog

op een soepele aansluiting bij het basisonderwijs is noodzakelijk. Zo zal de idee van een brugperiode worden overwogen.

Ook de aansluiting met het V.S.O. moet onze aandacht vergen.

Om de continuïteit in optimale voorwaarden te laten verlopen is het nodig de taak van de P.M.S.-centra grondig te overwegen en eventueel aan te passen.

Naast de zonder twijfel zeer actuele problemen die ons op dit ogenblik allen bezighouden en die in de Regeringsverklaring voorkomen, zijn er in die verklaring eveneens een aantal punten opgesomd bij wijze van voorbeeld trouwens, die zonder enige twijfel en volledig tot de bevoegdheid van de Cultuurraad behoren. Het is deze tweede reeks problemen die ik graag met U zou willen bespreken.

1. Een eerste actueel punt dat aldus in de Regeringsverklaring wordt vermeld: de evaluatie van de studiën. Over de examens zoals ze tot op heden bestonden — en dan beperk ik me vandaag tot het secundair onderwijs, dat vanzelfsprekend het meest actueel is omdat een nieuw evaluatiesysteem in het Rijkssecundair onderwijs werd ingevoerd — zijn heel wat onzinnige en onjuiste zaken beweerd. Er mag niet vergeten worden dat het examensysteem — waarschijnlijk door zijn drang om objectief te zijn — slechts een eliminatief systeem, vaak ook repressief systeem genoemd, was om te achterhalen wat iemand niet kan, eerder dan wat de leerling of de betrokkene wel kan.

Er bestaat inderdaad een merklijk verschil tussen een eindrapport uitsluitend gebaseerd op een cijfergemiddelde, en waarbij bijvoorbeeld de laatste „goede” cijfers niet in staat zijn om het tragisch beginbeeld recht te zetten, en een waarderingsrapport waar die evolutie van negatieve naar positieve eindbalans wel aan bod komt. Trouwens met verwoordingen drukt men een kwalitatief genuanceerder en precieser beoordeling uit dan met een cijferwaardering het geval is.

Het examen, zoals het door iedereen gekend is, wordt dus vervangen door andere evaluatiemethodes, waarbij de leerlingen permanent beoordeeld worden en regelmatig onderworpen worden aan proeven, toetsen en testen.

Ook andere aspecten dan alleen maar de zuivere leerresultaten worden in aanmerking genomen, en aldus komen ook het kunnen en het willen — naast het kennen — op de voorgrond. Veel belang wordt trouwens gehecht aan het leergedrag, de zogenaamde attitudes.

Voor het vernieuwd secundair onderwijs werd een document ontworpen dat de leerlingen begeleidt. Dit document is een synthesestuk dat de bevindingen bevat van alle leerkrachten en dat als zodanig tot basis dient van de besprekingen over een bepaalde leerling. Daarop is ook de uiteindelijke beoordeling

gebaseerd die uitsluitend zal geformuleerd worden in het licht van hetgeen komen moet.

In ieder geval mag de evaluatie geen aanleiding geven tot een rangschikking met aan de ene zijde de leerlingen die goed zijn voor alles en langs de andere kant de leerlingen die — blijkens de „resultaten” — tot niets in staat zijn. Evaluatie mag bovendien niet de indruk geven van een nauwkeurig en vaststaand oordeel, nauwkeurigheid en soliditeit die toch onbestaande zijn en bovendien nutteloos. Nog minder tenslotte mag de evaluatie de indruk verwekken dat de waarde van een leerling in één cijfer samen te vatten is, cijfer dat een triomf is of een verdict, althans op dat moment.

Wat moet het dan wel zijn?

De evaluatie moet ons inlichten over de studieinhouden die het best passen bij een bepaalde leerling, ze moet ons een idee geven over de vorderingen die deze leerling progressief maakt; ze moet tenslotte een beeld schetsen van de totale studiehouding.

Daarom is de evaluatie een continue en cumulatieve activiteit, die naar het einde van het leerjaar of naar het einde van de studiën toe een betrouwbaar beeld geeft.

2. Naast het beeld van de evaluatie, dat trouwens ook een beeld is in de democratisering van het onderwijs en in de doorstroming van de ene naar de andere sector, is er het ongemeen belangrijk aspect van de permanente vorming.

Het is een feit dat in ons huidig maatschappelijk bestel geen enkele onderwijsinstelling — op welk niveau dan ook — nog in staat is om een vorming te verstrekken die een eindpunt betekent. Veelal is de aldaar verstrekte vorming slechts een beginpunt, zodat de eigenlijke ingroei in de dynamische en gecompliceerde industriële samenleving niet langer door de school alleen kan begeleid worden.

Andere inschakelingsprocedures worden meer en meer een noodzaak. Vandaar het belang dat door de Regering wordt gehecht aan de permanente opvoeding, deze ook behoort tot de bevoegdheid van de Cultuurraad.

In dit verband herinner ik mij de uitdrukking van een collega aan de universiteit, professor in de wiskunde, die mij zei dat een professor in de wiskunde in de XXe eeuw op 40-jarige leeftijd gepensioneerd zou moeten worden omdat hij niet meer kan volgen of alleszins de grootste moeite heeft om zich aan te passen.

Wanneer we op het huidige ogenblik de structuren en de voorzieningen ter zake onderzoeken, dan kan er niet gezegd worden dat er niets bestaat. En toch is het beoogde doel verre van bereikt. De grote oorzaak daarvan is dat de permanente opvoeding **zuiver** empirisch gegroeid is, dat wil zeggen: in functie van de in het oog springende noden, maar meestal zonder beleid. De tijd is aangebroken om alles grondig te

herzien en in het kader van een werkelijk beleid te plaatsen.

Daarom moeten drie doeleinden nagestreefd worden :

- verbetering en aanvulling van het bestaande;
- coördinatie van de verschillende initiatieven;
- integratie in één enkel educatief systeem.

Wat betreft het bestaande.

In de eerste plaats moet in de eigenlijk gezegde schoolse opleiding een nieuwe gedachte uitgebouwd worden. De school moet er zich van bewust worden dat ze niet langer het monopolie van de kennis heeft en dat ze niet definitief voorbereidt op een loopbaan. Daarom moet de school de leerlingen en de studenten „leren leren” en moet ze hen leren beseffen dat het verwerven van kennis een continu proces is dat gedurende gans het leven voortduurt.

Bij de eigenlijke schoolse opleiding sluit dus het onderwijs voor sociale promotie aan. Op basis van de wet van 16 juli 1970 werd de structuur van het vroegere onderwijs met beperkt leerplan gewijzigd.

Het volume van de opleiding wordt beperkt tot wat absoluut noodzakelijk is. Daarom werd een stelsel uitgewerkt, waarbij rekening gehouden wordt met elk individueel geval, een systeem van „credits”. Een diploma wordt uitgereikt in ruil voor een geheel van attesten. Een attest wordt bekomen na met vrucht een afzonderlijke cursus — die in de opleiding past — te hebben doorgemaakt. Aldus kunnen de studien over meerdere jaren gespreid worden en bestaat de mogelijkheid van vrijstellingen indien een bepaalde cursus reeds werd doorgemaakt.

Het is de bedoeling dit onderwijs voor sociale promotie nog aanzienlijk te verbeteren en daarbij hebben we voor de onmiddellijke toekomst een dubbele doelstelling voor ogen.

De thans bestaande cursussen hebben hoofdzakelijk een finaliteit op het oog die louter professioneel is. Het is duidelijk dat ook de zogenaamde „algemeen vormende” aspecten aan bod moeten komen, zodat de integrale persoonlijkheidsvorming meer op de voorgrond treedt.

Alhoewel alle wetgevingen het onderwijs voor sociale promotie voorzien, zijn toch nog niet altijd alle kwalificaties mogelijk. Daarom zullen **opleidingsvormen**, equivalent aan het hoger onderwijs, moeten gecreëerd worden.

Wat betreft de coördinatie.

Met het onderwijs voor sociale promotie is het overzicht van de structuren inzake permanente opvoeding vanzelfsprekend niet volledig.

In een volledig overzicht moeten bovendien worden opgenomen:

- het schriftelijk onderwijs (al dan niet gericht op centrale examencommissies);
- het postgraduaat ;
- de vervolmakingscursussen ;
- de volkshogescholen ;

- de kaderscholen;
- de beroepsopleiding en de beroepsvervolmaking;
- de opleidingsvormen uitgewerkt door educatieve jeugd- en volwassenenorganisaties;
- de massamedia;
- de „open universiteit”.

Er is een manifest gebrek aan coördinatie tussen al de openbare en de privé-initiatieven. Er is zelfs een gebrek aan coördinatie tussen de ministeriële departementen.

Het is dan ook duidelijk dat dit gebrek aan coördinatie moet verholpen worden en meer in het bijzonder moeten onmiddellijk maatregelen getroffen worden om het volgende te realiseren:

- de bestaande opleidingsvormen moeten **geinventarieerd** worden. Deze inventaris mag niet alleen een nomenclatuur zijn, maar moet een kritische studie bevatten, in functie waarvan bepaalde maatregelen kunnen worden getroffen;
- de bestaande organisatiesystemen moeten uit hun isolement gehaald worden en overkoepeld door een leidinggevend orgaan ;
- de bestaande infrastructuren (bibliotheken en laboratoria) moeten adequater worden ingeschakeld en de school moet een socio-cultureel centrum, een aantrekkingspool, worden.

3. In het kader van de permanente vorming moet ik blijven stilstaan bij de bijscholing van het personeel. In hoofdzaak zal deze bijscholing slaan op de volgende aspecten :

- intensieve en frequente begeleiding bij de aanvang van de loopbaan, dat wil zeggen : aanvullende algemene vorming op pedagogisch gebied;
- permanente begeleiding door vakvergaderingen, werkvergaderingen, pedagogische stages, dat wil zeggen : aanvullende vorming op vakkundig gebied ;
- bijscholing bij belangrijke vernieuwingen, noodzakelijk wegens de snelle evolutie en de structuurwijzigingen van het onderwijssysteem, de implicaties van de groeiende onderwijstechnologie, de mutatie van op een bepaald ogenblik geldende begrippen ;
- bijscholing voor bevorderingsambten en aanvullende vorming voor gespecialiseerde of nevenopleidingen (horizontale en verticale promotie).

Voor de realisatie van deze idee is een decentralisatie van het inspectiekorps en een aanpassing van haar opdracht noodzakelijk. Daarenboven, daar de fundamentele opleiding en de latere bijscholing veel gemeenschappelijke problemen hebben, zal de bijscholing het best gebeuren daar waar de fundamentele opleiding wordt verstrekt.

4. **Zo** sta ik onmiddellijk voor de pedagogische centra, waar, ik ben er van overtuigd, de **Cultuurraad** een bijzondere belangstelling zal hebben voor de realisaties die ik voorsta.

Daar iedere interne onderwijsvernieuwing moet groeien vanuit de scholen zelf, moeten rechtstreeks bij de basis de actiemiddelen voorhanden zijn om de vernieuwing optimaal te realiseren. Daarom moeten regionaal kleine kernen gecreëerd worden, doch verbonden aan de Hogere Pedagogische Instituten, enkele van de voormalige normaal-scholen en die volgende opdrachten vervullen :

- research : de resultaten van het wetenschappelijk onderzoek voor de scholen bruikbaar maken, dat wil zeggen : omzetten in termen van specifieke onderwijssituaties. Omgekeerd zullen ook voor de research relevante projecten uit de praktijk worden aangebracht ;
- pedagogisch-didactisch werk: taken zoals leerstofafbakening, het opmaken van test items en toetsen, het verstrekken van advies over de leerstof, het verzorgen van een vakbibliotheek, alsook het doorgeven van pedagogisch-didactische inzichten aan auteurs en uitgevers (om leerboeken en leermiddelen aan te passen) worden ook best aan een pedagogisch centrum toevertrouwd ;
- moderne hulpmiddelen : onder dit punt moet worden verstaan de introductie en het beheer van de audio-visuele middelen voor het onderwijs;
- realisatie van bepaalde activiteiten in het kader van de permanente opvoeding (recreatiemogelijkheden buiten de schooluren).

5. Tenslotte de studietoelagen en studieleningen die het grootste gedeelte van het budget van Nationale Opvoeding onder het gezag van de Cultuurraad opsloren.

De wet van 19 juli 1971 op de studietoelagen voorziet een nieuw systeem van studietoelagen, systeem dat progressief wordt ingevoerd. Het is een overgang van een principe van studiebeurzen, wat een gunst was, naar een stelsel van studietoelagen dat een recht wordt voor het minvermogene kind. Dit is de essentiële sociale draagwijdte van de wet, ze verandert een verleende gift in een erkend recht.

Het systeem zal zeer worden vereenvoudigd :

- voor het secundair onderwijs houdt het de afschaffing in van het bijkomend examen;
- voor het hoger onderwijs betekent het de trapsgewijze gelijkenschakeling van de criteria tussen het regime geldig voor het universitair onderwijs en dat voor de andere hoger-onderwijsvormen, dat wil zeggen de toekenning van toelagen uitsluitend rekening houdend met de werkelijke kosten, zonder enige discriminatie.

De modaliteiten voor elke gemeenschap worden door elke Minister van Nationale Opvoeding vastgelegd op advies van de Hoge Raden voor Studietoelagen en -leningen die afzonderlijk werken voor de twee taalgemeenschappen.

Voor wat de Nederlandstalige sector betreft, blijven

de verworven rechten gerespecteerd. De leerlingen die vorig jaar een beurs genoten en geslaagd zijn voor hun examen krijgen een toelage met een bedrag gelijk aan dat van het vorige jaar.

De wet wordt onmiddellijk toegepast voor de nog leerplichtige leerlingen ; zijn ze minvermogen dan hebben ze recht op een toelage ongeacht de school-uitslagen.

Voor het secundair onderwijs wordt jaar na jaar een bij komend leerjaar ingeschakeld. Het bij komend examen wordt afgeschaft en er wordt geen onderscheid meer gemaakt tussen het middelbaar, het technisch en het beroepsonderwijs. Voorheen bekwamen de leerlingen van deze beide laatste onderwijsvormen zelden een beurs.

Voor de sociale gevallen die buiten de „verkregen rechten” vallen, werd voorzien dat wanneer de betrokken leerlingen geslaagd zijn in het vorig studiejaar en de ouders beneden de gehalveerde inkomstengrens vallen, ze een toelage kunnen bekomen.

De kandidaten technische ingenieurs en studenten ingeschreven in het hoger onderwijs van het lange type genieten dezelfde toelagen als de universiteitsstudenten.

De toelagen verleend aan studenten in het hoger onderwijs van het korte type worden met 15 % verhoogd. Aldus wordt een toenadering tot stand gebracht tussen de toelagen voor het hoger onderwijs en het universitair onderwijs.

Bij wijze van voorbeeld kan gezegd worden dat voor het schooljaar 1972-1973 (begroting 1972) de totale uitgaven 1 miljard 522 miljoen bedragen, dit is voor de Nederlandse sector 1 miljard 38 miljoen, voor de Franse sector 484 miljoen, hetzij respectievelijk 68 % en 32 %. Het enige criterium dat deze bedragen bepaalt, is het aantal toe te kennen toelagen.

Voor 1973 zal het derde jaar secundair onderwijs ingeschakeld worden en zal een verdere toenadering voor het hoger niet-universitair onderwijs met het universitair onderwijs beoogd worden. In 1974, 1975 en 1976 zal deze trend verder worden gezet en ook zal de wet gradueel voor het hoger secundair onderwijs van toepassing zijn, wat betekent dat alle leerlingen die geslaagd zijn en binnen de inkomst-criteria vallen een toelage zullen ontvangen, wat voorheen slechts voor een beperkt aantal het geval was.

Voor de vier volgende jaren betekent de uitvoering van de wet — in dit geval voor het ganse land — een jaarlijkse toename van de ter beschikking gestelde kredieten met ongeveer 350 miljoen, dat wil zeggen een totale toename, tegen de huidige prijzen, van 1 400 miljoen, wat deze dotatie zal verdubbelen en brengen op 2 926 miljoen.

6. Over de niet-wettelijke graden die in de bevoegdheid van de Cultuurraad vallen, wens ik nu reeds te

vermelden dat, wanneer deze op dit ogenblik aan de universiteiten overgelaten worden, er ingevolge de werkzaamheden van de Permanente Commissie der Academische Graden, eerstdaags een wetsontwerp zal worden ingediend waarbij het onderscheid tussen de wettelijke en wetenschappelijke graden zal verdwijnen.

U weet immers dat op dit ogenblik onder dezelfde benaming helemaal verschillende programma's gedoceerd worden.

7. Wij zijn hier in de Nederlandse Cultuurraad, en ik zou het bezwaarlijk over mijn hart kunnen krijgen deze uiteenzetting te beëindigen zonder een woord te zeggen over het onderwijs in het arrondissement Brussel-Hoofdstad.

De Cultuurraad mag ervan verzekerd zijn dat de bijzondere inspanning voor het onderwijs te Brussel zal voortgezet worden. Aanvankelijk werd die ingeluid door de taalwetgeving van 1963 en de daaruit voortvloeiende taalwetsstichtingen en vervolgens kreeg zij een nieuwe impuls ter gelegenheid van de grondwetsherziening met onder meer de storting van aanzienlijke dotaties en de oprichting van Nederlandstalige peuterscholen.

Het Rijk staat ten aanzien van het onderwijs te Brussel niet alleen. Gelet op de verscheidenheid van inrichtende machten eensdeels en op de scheidingslijn confessioneel en niet-confessioneel anderdeels, lijkt mij het organiseren van overleg ten eerste gewenst, ware het maar uit overwegingen van doeltreffendheid en rationalisatie.

Het is immers de uiteindelijke bedoeling het onthaal van Vlaamse kinderen in een behoorlijk Nederlandstalig midden te verzekeren en aldus bij te dragen tot het scheppen van een werkelijke, feitelijke gelijkheid tussen Nederlands- en Franssprekenden. Ik ben er mij van bewust dat het onderwijs maar één facet is van de vele die de Vlaamse cultuurgemeenschap te Brussel kunnen conditioneren, maar het is stellig een van de voornaamste; mede om de wisselwerking die ontstaat tussen alle *scolaire* en *parascolaire* bedrijvigheden en alle andere bedrijvigheden die van invloed kunnen zijn op een cultuurgemeenschap. Wat de praktische verwezenlijkingen aangaat, wens ik er U nu eerst aan te herinneren dat het Ministerieel Comité, opgericht in afwachting van het in functie treden van de Nederlandse Commissie voor de Cultuur, zijn goedkeuring had gehecht aan drie belangrijke verbeteringen, te weten: de verlaging van de klasnormen, het splitsen naar de taal van de directies der peuterscholen en kinderkribben. Voorts werd beslist — en dit was nog belangrijker — volgende financiële middelen ter beschikking te stellen buiten de normale kredieten en wel onder de vorm van dotaties. Aldus verkreeg het Rijk — ter vervanging van de niet gebruikte kredieten voor Rijksscholen sinds 1963 — een dotatie van 13 000 miljoen waarvan de helft, zegge 650 miljoen, diende gebruikt te worden voor het oprichten van **Rijkspeu-**

terscholen en evenveel voor de uitbouw van het net van Rijkspeuterscholen en lagere scholen. De gesubsidieerde sector verkreeg, via Volksgezondheid, een bedrag van 500 miljoen, eveneens als dotatie voor de subsidiëring van vrije en gemeentelijke peuterscholen en van deze op te richten door de Commissie van Cultuur, verhoogd nog met een speciaal krediet ter subsidiëring van de personeelssolden.

Ook wat de peuterscholen betreft, werden maatregelen getroffen.

Deze bedragen voor de peuterscholen boden de mogelijkheid een plan voor 100 peuterscholen op te stellen, namelijk 47 voor het vrij onderwijs, 18 voor de gemeentelijke sector en 35 voor het Rijk. Van die 35 Rijkspeuterscholen functioneren er reeds 29, waarvan 17 in nieuwe gebouwen, 2 worden eerlang geopend, voor 2 starten de bouwwerken en voor 2 is de aankoop van gronden voorzien. Dit vergde totnogtoe een investering van 114 miljoen. In de vrije sector werden reeds 25 peuterscholen erkend, terwijl voor 8 andere de erkenningsprocedure bezig is. Luidens een bericht van het Departement van Volksgezondheid werd tussengekomen voor 91 miljoen bij 26 aanpassingen, zodat het totaal aan investeringen voor de peuterscholen ruim 205 miljoen bedraagt.

Voor het kleuter- en lager onderwijs was de inspanning in de loop der jongste maanden niet minder. Vooreerst vestig ik er uw aandacht op dat de hoofdstad thans 154 kleuterscholen en 167 lagere scholen telt, hetgeen volgens de meeste waarnemers, op weinig na, als voldoende beschouwd wordt. De grote inspanning moet dus geleverd worden op het vlak van de kwalitatieve verbetering van de infrastructuur, te meer daar vele nieuwstichtingen in allerlei moeten gevestigd worden in burgerhuizen en voorlopige paviljoenen.

Welnu, in de loop van de jongste twee jaar werd een bedrag van 308 miljoen geïnvesteerd ten bate van het Rijksonderwijs op dat niveau. Hiervan waren 100 miljoen afkomstig van de bijzondere dotatie van 650 miljoen en 208 miljoen van het normale krediet voor de taalwetscholen.

Thans is de opbouw bezig van 8 scholen terwijl voor dit jaar de werken van start gaan aan 12 scholen. Bovendien staan heel wat aanpassingswerken op het getouw.

Mijn aandacht gaat ook naar het secundair onderwijs, waarvan het Rijk 9 athenea of lycea, 3 Rijksmiddelbare scholen, 5 autonome instituten voor secundair technisch en beroepsonderwijs en 4 technische afdelingen bij athenea beheert. Op dit gebied valt nog heel wat te doen wat de kwaliteit van de gebouwen betreft. Nog te veel inrichtingen moeten zich behelpen met een voorlopige huisvesting in afgedankte herenhuizen, vervallen ateliers of voorlopige paviljoenen. Anderzijds moet ik oog hebben én voor een rationele spreiding van de vestigingen én voor een rationele spreiding van de onderscheidene afdelingen en opties én, tenslotte,

voor de invoering van het Vernieuwd Secundair Onderwijs. Inmiddels wordt aan een plan gewerkt waarbij te Brussel een 15-tal zogeheten „ kernscholen” worden uitgebouwd, waar de ouders van peutertuinen tot hoger secundair onderwijs een ganse waaier van mogelijkheden zullen vinden en die zullen recruter in de hen omringende wijk-scholen. Aldus werd in 1971 en 1972 een bedrag van 128 miljoen geïnvesteerd.

In 2 athenea is men met de nieuwbouw ver gevorderd, terwijl dit jaar nog gestart wordt met de nieuwbouw in 4 andere inrichtingen. Bovendien is de aankoop van grond of van bestaande gebouwen voorzien of aan gang voor 6 inrichtingen.

Een en ander heeft op twee jaar tijds de investering geveerd van totaal 641 miljoen.

Ik moge er de Vergadering op wijzen dat dergelijke inspanning nog nimmer werd bereikt en ik voeg er onmiddellijk aan toe dat ik mijn diensten opdracht heb gegeven met niet aflatende ijver aan de voortzetting van dit programma te werken.

Het is mijn nadrukkelijke wens te Brussel binnen zeer korte tijd een volledig afgerond geheel van moderne, goed uitgeruste voorzieningen ter beschikking te stellen van het Rijksonderwijs. Ik ben inderdaad de mening toegedaan — en ik hoop dat de Vergadering hiermee zal instemmen — dat een extra inspanning moet geleverd worden opdat de Vlaamse gemeenschap te Brussel op onderwijsgebied over de infrastructuur zou kunnen beschikken die onontbeerlijk is. Het is bovendien in die optiek dat ik mij voorneem het overleg op gang te helpen brengen tussen al wie rechtstreeks betrokken is bij alle facetten van het begrip, dat ruimer is dan de woorden zeggen, „onderwijs te Brussel” en dat ik meer in het bijzonder elk initiatief zal begroeten tot bestudering van de sociale, economische, demografische en culturele achtergronden met betrekking tot de onderwijssituatie in de Hoofdstad. Het zijn immers die achtergronden die op de feitelijke taalkeuze blijken te wegen en ik acht het de hoogste tijd dat we weten welke maatregelen we moeten treffen om de aanzienlijke financiële inspanningen op onderwijsgebied rendabel te maken. Het komt me inderdaad voor dat én het belang van de hele Vlaamse gemeenschap — vooral die van Brussel — én het landsbelang met dergelijke politiek uiteindelijk gediend worden.

Mijnheer de Voorzitter, deze uiteenzetting had voor doel U in enkele woorden te zeggen welke mijns inziens actueel de meest belangrijke problemen zijn die zich op het onderwijsgebied stellen, vervolgens het licht te werpen op deze problemen die onmiddellijk en volledig tot de bevoegdheid van de Cultuurraad behoren. **(Applaus op verschillende banken)**

Bespreking

De Voorzitter. — De heer Coppieters heeft het woord.

De heer Coppieters (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren Leden van de Regering, geachte Collega's, wij hebben de indruk dat de agenda van deze openbare vergadering eigenlijk niet zonder moeite is tot stand gekomen en dit valt helemaal niet moeilijk te begrijpen. Want, bij nadere kennismaking van de Regeringsverklaring en het regeerakkoord tussen de meerderheidspartijen, kunnen wij in deze Cultuurraad alleen maar een academisch debat houden zonder politieke draagwijdte — dat wil niet zeggen dat het niet interessant kan zijn — wanneer het over het algemeen onderwijsbeleid gaat.

De inleiding van de geachte Minister van Nationale Opvoeding is de illustratie van mijn stelling. Hijzelf heeft dit ook zo aan gevoeld. Wij willen niet persoonlijk onvriendelijk zijn. Integendeel, wij danken de Minister voor zijn belangrijke verklaring, maar blijven erbij dat het hoofdstuk „Culturele autonomie” uit het regeerakkoord de volstreekte machteloosheid van deze Raad zeer scherp heeft gesteld. **Zo** scherp afgeregeld, zeggen technici ons, dat zowel de Voorzitter van deze Vergadering als de Minister van Nationale Opvoeding zijn moeten gaan naspeuren welke onderwijsaangelegenheden van belang zijn voor de Cultuurraad. De woorden „van belang zijn voor” staan in een document dat wij bij voorbaat ontvingen, te lezen.

Mijnheer de Voorzitter, geachte Collega's, dát is de vraag niet. Alles is voor ons van belang. Alle onderwijsaangelegenheden zijn vanzelfsprekend van belang voor deze Raad, maar het algemeen onderwijsbeleid behoort in onze huidige verhoudingen essentieel tot het domein van de zogeheten schoolvrede, dit is het domein van het Schoolpact.

Zo komt dit prestige-debat — naar de wens van de C.V.P. — daarenboven op een zeer ongelukkig ogenblik. Immers, wij leven vandaag nog altijd onder het oude Schoolpact, terwijl een Protocol ons zal uitnodigen tot het afsluiten, laten wij het hopen, van een ruim opgevat onderwijspact.

Het moet duidelijk gezegd en herhaald dat het Regeringsprogramma en het regeerakkoord binnen het huidige Schoolpact niet kunnen, ja zelfs niet mogen uitgevoerd worden.

Een algemeen onderwijsdebat kan eerst zinnig gevoerd worden na het afsluiten en van kracht worden van een nieuw onderwijspact. Dan eerst zullen wij erover kunnen oordelen in welke mate planning en samenwerking niet meer strijdig zijn met bepaalde resoluties van het Schoolpact.

De hoogst dringende opgaven voor een onderwijsbeleid behoren duidelijk voor deze Cultuurraad tot het verboden terrein : de verhoudingen tussen de onderwijsnetten en de akkoorden inzake universitair onderwijs, de aard van de opvoeding die de ouders voor hun kinderen kiezen, — dit kan anders zijn dan de huidige keuze —, de onderwijsstructuren waarin de gehele onderwijsvernieuwing zit verborgen en de schoolbevolkingsnormen. Wie daarover niet kan

spreken, moet geen algemeen onderwijsdebat houden. Hoe kan men nu, om godswil, beweren dat hier een algemene beleidsnota wordt besproken als wij deze brandende kernpunten uit de weg moeten gaan?

Wie in deze hoge Vergadering vandaag nog zou twijfelen aan de onmacht en de onbelangrijkheid van de Cultuurraad op het stuk van onderwijs, ontlede de budgettaire procedure, die u in de Regeringsverklaring kunt terugvinden onder punten 5 en 6 van het hoofdstuk „Culturele autonomie”. Deze ontleding leert ons dat de bevoegdheid van de Cultuurraad wordt herleid tot minder dan deze van een ondergeschikt bestuur.

Ze leert ons ook, dat het debat van vandaag niet op zijn juiste datum wordt gevoerd, want volgens dezelfde teksten is de bespreking aan de agenda van vandaag slechts mogelijk ofwel bij de aanvang van de zitting, ofwel na de stemming van de begroting van Nationale Opvoeding.

Het Regeerakkoord is ongenadig duidelijk. De begrotingsprocedure blijft van toepassing voor de duur van het toekomstig schoolpact — ik vermoed dat het het nieuw schoolpact is — of anders gezegd, de verborgen schoolstrijders hebben geen enkel risico genomen.

De onbevoegdheid van de Cultuurraad en het academisch en prestigieus karakter van de huidige bespreking zijn zodoende duidelijk gesteld.

De Regering moet ons vertellen hoe de Ministers van Nationale Opvoeding de perspectieven van de schoolvrede door onder meer rationalisatie, samenwerking en regionalisatie, zullen kunnen doen waarmaken binnen de cultuurgemeenschappen en binnen de bevoegdheidsgrenzen van de Cultuurraad. Daar heeft de Minister niet eens op gereageerd, maar ik begrijp de toestand waarin hij zich bevindt.

Concreet zou er maar één oplossing zijn, met name dat het nationaal parlement zich zou beperken tot het stemmen van raamwetten voor ieder onderwijsniveau, maar de concretisering zou helemaal aan de Cultuurraad worden toevertrouwd.

Indien de niet-christelijke leden van onze Nederlandse Cultuurraad echter op het standpunt zouden blijven dat de culturele autonomie inzake onderwijs niet mag spelen uit vrees voor een klerikale overheersing van of een klerikale aanslag op het officieel onderwijs, dan doen wij er best aan onze medewerking niet te verlenen aan zulke schijndebatten. Wij stellen nu vast, en niet zonder treurnis, dat de vijf regeringspartijen de fundamentele onderwijsbevoegdheid blijven onttrekken aan de Cultuurraad of scherper geformuleerd, dat de culturele autonomie niet bestaat.

Namens mijn fractie sta ik erop vandaag opnieuw te verklaren dat wij niet medeplichtig willen zijn aan om het even welke klerikale of anti-klerikale scheef-trekking ten nadele van het vrij-zijn van om het even welke ouders en leerlingen.

Alleen sluitende regels inzake levensbeschouwelijke discriminaties met veralgemeend klachtrecht kunnen

hier een oplossing brengen en het bestaande Cultuurpact biedt ter zake geen afdoende oplossing.

Zelfs in de „onderwijsaangelegenheden van belang voor de Cultuurraden” zit er een gevaarlijke dubbelzinnigheid verborgen. De oprichting van een — Cén voor de Nederlandse cultuurgemeenschap of één voor het land — Nationaal Instituut voor de pedagogiek en van regionale pedagogische centra — uiteraard pluralistisch — wordt niet aan de beslissing van de Cultuurraad toevertrouwd, maar afhankelijk gemaakt van de goede wil der geraadpleegde onderwijsnetten. Wij kunnen niet vergeten dat de Leden van deze Cultuurraad, die nu voor het grootste gedeelte tot de Regering behoren, solidair het voorstel van de heer Vanhaegendoren precies op de oprichting van zulk pedagogisch instituut, hebben verworpen.

Na deze opvallende raamwet werd geen enkel onderwijs van het „lange type” totstandgebracht. Het schandaal van de technische ingenieurs, excuseer Mijnheer de Minister, de industriële bestaan nog niet, sleept aan. Wij nemen akte, U zijt er voor niets tussen, van uw opmerkelijke verklaring over de pluralistische school per provincie en wij zijn benieuwd het antwoord op deze krachtige echostem te horen.

De onderwijsvernieuwing op verschillende niveaus en voor verschillende types hing ten nauwste samen met het pedagogisch hoger onderwijs. En tevens al wat hier zo mooi gezegd werd over de bijscholing en omscholing van de onderwijzers en evenzeer van de „open” onderwijsvormen en van de permanente vorming gaat nogmaals samen met de toepassing van die wet van 7 juli 1970. Maar daar heeft men geen tijd voor gehad, men had geen tijd die raamwet operationeel te maken maar diezelfde regering en de partijen die haar steunden, die deinsden er inmiddels niet voor terug onvoldoende voorbereide hervormingen en experimenten door te voeren !

Wij besluiten in een algemene gedachtengang dat het geldend model van schoolpluralisme een eerlijk en efficiënt onderwijsbeleid zonet onmogelijk, dan toch heel moeilijk maakt.

De Minister heeft een passus van zijn inleidende rede besteed aan de pluralistische school en is zelfs al de weg opgegaan van concretisering. Wij hebben dit met belangstelling aanhoord, want u weet dat onze groep ook staat op de mogelijkheid dat deze pluralistische school zou gaan leven. Maar ik moet toch nog eerst, Mijnheer de Minister, zeggen met een U wel bekende Brusselse krant, dat inmiddels de pluralistische school dood is, dood door de miljarden nota's, dood door de opstelling van de twee grootste regeringspartijen, gedood zelfs in de leerkrachten maar daar kom ik later nog op terug.

Maar ook de volkomen valse structurele situatie van het Ministerie van Nationale Opvoeding maakt een zinnig en rechtvaardig beleid onmogelijk.

Formeel is de Minister het hoofd van het ganse onderwijs in de omschrijving van zijn cultuurgemeen-

schap en collegiaal voor het ganse land, maar anderzijds is hij de actieve inrichtende en beherende macht van één net : het rijksonderwijs. De gevolgen hiervan zijn even potsierlijk als desastreus en werken frustrerend zowel op het officieel als op het vrij onderwijs. Deze onmacht — onmacht wat betreft structuur, onmacht in het regeerakkoord, onmacht wat betreft het schoolpact — brengt mee dat de hoogste onderwijsverantwoordelijken, elk op zijn goed bewaakt jachtterrein, de inhoudelijke vernieuwing afzwakken tot schoolorganisatorische en detail-didactische hervormingen.

De jongeren, die op straat komen en manifesteren, wantrouwen deze hervormingen, wijzen ze af als afleidingsmaneuvers en zoethouders.

Zowel in de Cultuurraad en in het schoolpact moet het algemeen welzijn als waardegrond primeren. Uitdieping van deze waardegrond kan ons op de weg zetten naar een nieuwe en meer verfijnde wettelijke vormgeving van ons onderwijs.

Vanuit het recht van allen op waarheid, vrijheid en vrijzijn moet een periodische vormgeving van het onderwijsbestel (het onderwijspact) steeds open blijven voor persoonlijke verandering van keuze. Wetten die een voordeel of nadeel zouden verbinden aan een gedane keuze druisen in tegen het algemeen welzijn en moeten derhalve als dwangwetten van de hand gewezen. Zulke „dwangwet” is bijvoorbeeld de waarborg van neutraliteit door te vereisen dat drie vierden van de leerkrachten drager moeten zijn van een officieel diploma, afgeleverd door een neutrale instelling.

Zulke vrijheidschennende bepaling dient vervangen door de individuele loyauteitsverklaring van de sollicitant. Sinds deze de school heeft verlaten is hij meermaals van gedachte veranderd. Daartoe heeft hij het volste recht. Men moet hem dus geen etiket op de rug kleven omdat hij uit één bepaalde sector van het onderwijs komt.

Maar een absolute prioriteit in de beleidskeuze — en daarover hebben wij in uw uiteenzetting weinig gehoord, Mijnheer de Minister, — dient te gaan naar decentralisatie van de onderwijsstructuur en naar ruime autonomie van de schoolgemeenschappen. Het is de hoogste tijd bureaucratie en politieke betutteling te vervangen door het geven van reële verantwoordelijkheid. De potentiële revolutie der scholieren ligt onder meer op dit vlak.

Binnen ruime programmatische en organisatorische richtlijnen moet aan de scholen een zeer ruime bewegingsvrijheid worden gegeven. Niet uit dienstcirculaires, maar uit gezamenlijk werk en uit inspraak wordt vernieuwing mogelijk !

Slechts een reële spreiding van de verantwoordelijkheid kan ons onderwijs uit zijn verstarring halen. De onderwijspolitiek sluit onvoldoende aan op de krachtlijnen en mutaties in het mens- en wereldbeeld. Het onderwijs zelf doet het nog al te vaak met verouderde denkpatronen, methodes en leefvormen en roept om een nieuwe cultuurinhoud. Daarom vol-

staan gefractioneerde experimenten niet meer! Het onderwijs zelf dient in vraag gesteld én naar zijn functie én naar zijn finaliteit. En dit gaat ons allen aan! Deze opgave kan niet weggemoffeld worden in om het even welke partijencommissie.

Wat de onderwijsvernieuwing betreft, geachte Collega's, daar zijt U nog altijd niet aan toe. Zij overstijgt de partijpolitieke en ideologische bindingen. Ik hoop dat U, eenmaal bevrijd van het „schoolgebouwencomplex”, bevrijd als politici, als deskundigen zult plaatsnemen aan een zelfde tafel en dan liefst niet een tafel in de vorm van een lijk, teneinde de ivoren onderwijstoren af te breken. Alleen geestelijk bevrijde politici kunnen de opgave aan — de Minister heeft gezinspeeld op hetgeen een paar jaar geleden in de Unesco gezegd werd — van de anti-autoritaire opvoeding, zodat men zich kan richten op de volledige samenwerking en solidariteit in de ruime zin van het woord. Alleen dan zal het besef doorbreken dat wij niet zonder of naast elkaar kunnen leven in vrijwel afgesloten reservaten. Dan zal de unitaire schoolvrede — want dat is de basis van het regeerakkoord — de culturele autonomie niet meer schaaft kunnen zetten. Dan voor het eerst zal het algemeen onderwijsdebat politiek zinvol blijven, omdat deze prestigieuze cultuuracademie dan maar voor het eerst een cultuurparlement zal geworden zijn. Maar vandaag de dag — en dit willen wij heden zeggen, zonder ten gronde in te gaan op om het even welke beleidsnota — is deze Cultuurraad voor de B.S.P. en P.V.V. een kinderbewaarplaats en voor de Christelijke Volkspartij een hoge culturele debatclub. Maar voor ons is het duidelijk, het is niet de vergadering waar de macht van het onderwijsbeleid enigszins zou liggen. Er is in iedere ontwikkeling een catharsis, Mijnheer de Minister, en dat is ook zo met de carnaval, de vette dinsdag die de catharsis is tussen de zotte maandag en aswoensdag. Het is tijd dat dit cultureel autonome cultuurmasker wordt afgelegd. **(Applaus bij de leden van de Volksunie)**

De Voorzitter. — Mevrouw Craeybeckx-Orij heeft het woord.

Mevrouw Craeybeckx-Orij (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Minister, Mijnheer de Voorzitter, waarde Collega's, wij hebben aandachtig uw rede beluisterd. Wij zijn aangenaam verrast geworden door de positieve punten die erin naar voren kwamen. Ik ben bijzonder verheugd U te hebben horen verklaren dat U een bijzondere inspanning gaat leveren voor de verbetering van de kwaliteit van ons onderwijs. Inderdaad, het is hoog nodig over te stappen van een kwantitatief naar een kwalitatief onderwijs, want de laatste jaren — en dat moeten wij eerlijk toegeven — werd er meer aan expansie gedaan van het bestaande dan aan een degelijke verhoging van de kwaliteit van ons onderwijs.

Een eerste voorwaarde om te slagen in uw opzet, Mijnheer de Minister, is de samenwerking tussen de

verschillende schoolnetten. Het spijt mij dat U in uw rede daarop met geen enkel woord hebt gewezen. Het is werkelijk dringend nodig dat U zoudt beginnen met het oprichten van overlegorganen, zodat een degelijke pedagogische samenwerking mogelijk wordt tussen de verschillende onderwijsnetten in dit land. Het moet mogelijk zijn samen te werken over de ideologische en andere tegenstellingen heen. Het is mogelijk dat op een basis van uitgewisselde pedagogische ondervindingen iets nieuw kan opgebouwd worden.

In verband met vernieuwing wil ik spreken over **één** tak van het onderwijs, want andere Collega's zullen het over andere takken hebben, ik wil met name even uitweiden over het lager onderwijs.

Ik ben blij, Mijnheer de Minister, dat U dat ook reeds heeft gedaan, want in het verleden werd er te weinig aandacht besteed aan het lager onderwijs, omdat het belang daarvan dikwijls onderschat werd, ondanks de invloed van dat onderwijs op de toekomst van elk kind.

Het systeem van het lager onderwijs, zoals wij dat thans kennen, heeft zeer vele positieve kenmerken. Toch moeten wij ons eerlijk de vraag stellen of de huidige structuur aan alle kinderen optimale **ontplooiingskansen** biedt.

Het is immers het kind — en het verheugt mij, Mijnheer de Minister, dat U dit ook heeft gezegd — dat centraal staat en niet de school.

Wanneer over democratisering van het onderwijs gesproken wordt, wordt daarbij zelden of nooit gedacht aan het lager onderwijs. Nochtans moet de democratisering van onderuit worden opgebouwd. Wij stellen dan ook de vraag hoe het komt, dat wanneer over democratisering van het onderwijs gesproken wordt, niet of bijna geen aandacht geschonken wordt aan het lager onderwijs.

De redenen daarvoor zijn te vinden in het feit dat dit onderwijs kosteloos verstrekt wordt aan alle kinderen en ook dat iedereen door de wet verplicht wordt dit onderwijs te volgen vanaf zijn zesde jaar. Doch dit is nog geen democratie.

De **principen** van het huidige systeem zijn tweeërlei : dat is het **gelijktijdigheids**beginsel en het **gelijkheids**beginsel. Ongelukkig zijn wij vertrouwd met deze beginselen zodat wij ze als vanzelfsprekend aanvaard hebben.

Nochtans zijn deze beginselen, oorzaak van vele mislukkingen, naar gelang van de sociale en culturele achtergronden waarin de kinderen leven. Het **gelijktijdigheids**beginsel komt tot uiting in het feit dat de leerstof gekoppeld wordt aan een tijdsindeling. Er is een jaarprogramma en dit wordt dan trimestrieel ingedeeld. Steeds is de inhoud gekoppeld aan bepaalde delen. Denken we maar aan het eerste leerjaar waar de kinderen vóór Kerstmis moeten kunnen lezen en moeten kunnen optellen en aftrekken tot tien. Alles is tijdsgebonden.

Het **gelijkheids**beginsel komt tot uiting in het feit dat alle kinderen opgedeeld worden in leeftijdsgroepen.

Alle kinderen van éénzelfde leeftijd komen in eenzelfde klas terecht. Er wordt verondersteld dat alle kinderen dezelfde begaafdheid hebben, dezelfde schoolrijpheid, hetzelfde leerritme, dezelfde achtergrond. Zij worden op dezelfde manier door dezelfde klastitularis onderwezen, op dezelfde manier bijgewerkt en alle kinderen moeten op dezelfde tijd de stof begrijpen en verwerken.

Er wordt niet in het minst rekening gehouden met de persoonlijkheid, de rijpheid, de culturele of sociale achtergronden van de kinderen. De enige basis is de leeftijd.

Zo volgt het ene jaar op het andere met voor vele kinderen zeer pijnlijke overgangsmomenten.

Het is tijd dat wij ons de vraag stellen of het **jaarklassensysteem** nog beantwoordt aan de eisen van deze tijd. Krijgt elk kind de kans de basiskennis te verwerven die noodzakelijk is voor zijn persoonlijke ontwikkeling?

Wij zien dat, zelfs in éénzelfde gezin, vaak de kinderen totaal van elkaar verschillen. Wat moet het dan zijn in een klas waar 20, 30 kinderen samen zijn? Allen komend uit verschillende milieus.

Ik meen te mogen zeggen dat er geen twee dezelfde zijn. Allen verschillen zij van elkaar.

Bij de opleiding van de leerkrachten wordt erop gewezen dat hun onderwijs moet aangepast worden aan de middelmaat. Welke zijn daarvan de gevolgen? Welnu, begaafde leerlingen gaan zich vervelen en lui worden. Daarentegen worden minbegaafde leerlingen, die moeilijkheden hebben bij het lezen of rekenen, of teruggetrokken leerlingen enz., in dit systeem niet op een passende manier opgevangen. Sommigen worden door bijwerklessen bijgewerkt; anderen moeten blijven overzitten, zelfs als zij slechts partieel ongeschikt zijn.

Ik weet het, de laatste jaren streeft men ernaar om tot een objectieve beoordeling te komen. Ook houdt men zich bezig met de hervorming van het **examen**systeem. Maar ondanks dit alles blijft het onderwijs gericht op de middelmaat. Degenen die er boven of er onder zijn, komen niet aan hun trekken.

Het grote verwijt van dit systeem is dat het onvoldoende inspeelt op de eigenheid van elk kind.

Om te beantwoorden aan deze menigvuldige eisen moet het lager onderwijs anders worden georganiseerd. Tegenwoordig is het lager onderwijs, dat ik liever basisonderwijs noem, geen eindonderwijs meer. Op twaalfjarige leeftijd gaan de kinderen over naar het secundair onderwijs met zijn zeer talrijke richtingen. Bijgevolg moet in het basisonderwijs de nadruk verlegd worden en moet dit gericht worden naar het voorbereidend karakter van dit onderwijs. Vermits het kind centraal staat en de individuele capaciteit door het basisonderwijs tot ontplooiing moet worden gebracht, dringt zich mijns inziens een andere groepering van de leerlingen op. Zij mogen niet meer gegroepeerd worden op basis van de leeftijd, maar wel op basis van de verschillende begaafdheden, hetzij voor het geheel of voor een

gedeelte van de leerstof. In deze optiek wordt de leerstof losgekoppeld van de leerjaren zoals wij die thans kennen. De zo ontstane flexibele groepsvorming biedt de gelegenheid verschillende didactische methodes toe te passen. Ook vervalt hierdoor het systeem van een vaste klastitularis.

Zo komt men tot de mogelijkheid groepswork te verrichten onder leiding bij voorbeeld van het schoolhoofd, met de hulp van een onderwijzer per groep. Daarnaast zou een vakonderwijzer kunnen worden aangesteld die belast wordt met het bijstaan van de leerlingen die bijzondere hulp nodig hebben. **Zo** wordt het mogelijk gedeeltelijke leerstoornissen weg te werken. Wij moeten ons niet verbeelden dat deze groep van kinderen weinig talrijk is. Volgens de laatste statistieken zouden ongeveer 6 % van de kinderen uit het basisonderwijs hiervoor in aanmerking komen.

Dit systeem zou er tevens toe bijdragen het aantal kinderen dat naar het bijzonder onderwijs moet worden gezonden tot een minimum te beperken. De vakonderwijzer kan daarnaast belast worden met lichamelijke opvoeding, muzikale vorming, creativiteit, taalvaardigheid enz.

Rijst nu de vraag in hoever men hiermee reeds in het kleuteronderwijs zou moeten beginnen.

Dit voorstel vraagt natuurlijk een vernieuwde kijk op het onderwijs zelf, niet alleen op het onderwijs als dusdanig, maar ook op het materieel waarover wij beschikken en bijzonder op het gebruik daarvan.

Ik zal de laatste zijn om niet in te zien dat een volkomen nieuwe aanpak als deze onmogelijk ineens kan worden georganiseerd. Het is meer dan noodzakelijk dat hierover nagedacht wordt en dat studiecmissies het probleem zouden onderzoeken. Ik lees vandaag nog in de kranten dat men ook in de ons omringende landen reeds met een dergelijke studie begonnen is.

In verband hiermee zou ik aan de Minister willen vragen hoever de commissie die door zijn voorganger werd ingesteld met de opdracht een vernieuwings-experiment in de basisschool voor te bereiden met haar werkzaamheden gevorderd is. Als mijn inlichtingen juist zijn, is men nog maar gekomen aan de opstelling van een strategieontwerp. Ligt het in uw bedoeling, Mijnheer de Minister, de zoëven vermelde commissie verder te belasten met de uitwerking van deze plannen?

Ik dring er op aan, dat niet met de experimenten zou worden begonnen vóór men gekomen is tot een goed afgelijnd doel. Dit is trouwens een eerste voorwaarde opdat een onderwijshervorming kans op slagen zou hebben. Een tweede voorwaarde tot slagen is het feit dat al de betrokkenen tijdig zouden worden voorgelicht over de te nemen optie, zodat zij gemakkelijker op elkaar kunnen inspelen. Dan pas kunnen mogelijkheden tot gefundeerde, wetenschappelijk geleide experimenten worden gecreëerd.

Tot de betrokken groepen behoren zowel de ouders, de leerlingen als de schoolleiding en het onderwij-

zend personeel. Met andere woorden: een vernieuwing mag noch voor de scholen, noch voor de leerkrachten, noch financieel een avontuur betekenen met al de schadelijke gevolgen vandien.

In afwachting dat deze geplande studie over de te nemen optie beëindigd zou zijn, is het mogelijk bij het bestaande systeem reeds nu enkele maatregelen te treffen ter verbetering van de toestand, zelfs zonder dat zware financiële inspanningen worden gevraagd. Want ondanks alles is ook dit een probleem waarmee rekening moet worden gehouden.

De aanpassingsklassen voorpedagogische achterblijvers waarin artikel 22 van de wet op het bijzonder onderwijs voorziet, zouden als ruim experiment kunnen worden gebruikt, op voorwaarde nochtans dat de klassen mobiele groepen zouden worden.

De leerkrachten die, getroffen door het rationalisatiebesluit inzake het bijzonder onderwijs en door de afschaffing van bepaalde afdelingen, op 1 september 1974 hun betrekking kwijtraken, zouden hiervoor in aanmerking kunnen komen. Zij hebben immers een speciale ondervinding op het gebied van het individueel onderwijs. Dit zou trouwens geen enkele meeruitgave met zich brengen.

Daarnaast zouden in aanmerking kunnen worden genomen de leerkrachten die op eigen initiatief een doorgedreven pedagogische, didactische opleiding hebben gevolgd. Hun degelijke beroepsbekwaamheid zou hier kunnen worden gevalideerd.

Ik wil thans enkele woorden zeggen over de toestand van de leerkrachten.

Welke hervorming men ook in het lager onderwijs doorvoert, men zal steeds met de factor leerkrachten rekening moeten houden.

Wanneer wij de volgende cijfers horen, maken wij ons toch wel enkele bedenkingen.

Einde schooljaar 1967-1968, werden er in het Vlaamse land slechts 2 408 leerkrachten gediplomeerd. Daaronder waren er 772 jongens en 1 636 meisjes. Het daaropvolgende schooljaar werden er gezamenlijk 1 719 gediplomeerd, waaronder 712 jongens en 1 007 meisjes. Op het einde van het schooljaar 1970-1971 werden er geen diploma's uitgereikt wegens de hervorming van de studies in de lagere normaalscholen.

Op het einde van het jaar 1971- 1972 waren er 693 gediplomeerden, waaronder 248 jongens en 445 meisjes.

De vermindering van het aantal gediplomeerden is in de eerste plaats te wijten aan het feit dat de noodzakelijke hervorming van onze middelbare normaalscholen nog steeds niet is doorgevoerd.

Het is toch te begrijpen dat zich elk jaar minder kandidaten zullen aanmelden voor lager onderwijs zolang de studieduur voor onderwijzer en regent dezelfde is, namelijk twee jaar na het hoger secundair onderwijs, en zeker zolang het verschil in wedde van ongeveer 30 000 F per jaar zal blijven bestaan.

Daarbij komt nog dat de opleiding tot onderwijzer algemeen vormende vakken oplegt, daar waar de

opleiding tot regent specialisatie toelaat, hetgeen voor velen gemakkelijker haalbaar is.

Voorts is een grondige morele herwaardering nodig van de studiën voor de leerkrachten, indien wij in de toekomst over valabele kandidaten willen beschikken die de opdracht door de basisschool gesteld, aankunnen.

Ik denk hier de mening van velen die zich met onderwijsaangelegenheden bezighouden, weer te geven als ik zeg dat het uiteindelijk streefdoel **moet** zijn een gelijkwaardige opleiding voor alle onderwijzensen, met mogelijkheid tot verdere specialisatie volgens het niveau waar zij wensen te onderwijzen.

Wij hebben nood aan opvoedingsspecialisten, die tevens vakspecialisten zijn.

Wat de leerkrachten in functie betreft, zou ik toch de nadruk erop willen leggen dat hun de mogelijkheid **moet** worden geboden tot efficiënte bijscholing. Die bijscholing moet zo kunnen gebeuren dat er **materieel**, noch beroepsmatig kortsluitingen ontstaan.

Mogelijk — en ik ben blij dat de Minister dit punt ook heeft aangeraakt — ligt hier een taak voor de **P.M.S.**-centra.

Indien deze kaders zouden worden uitgebreid met pedagogen, zou er reeds veel didactische, onderwijskundige vernieuwing mogelijk worden, zonder dat zware, kostelijke diensten worden opgericht.

Een derde punt dat mijns inziens niet van belang ontbloot is: konden de leerkrachten ontlast worden van de vele neventaken die met hun eigelijke opdracht niets te maken hebben — ik denk bijvoorbeeld aan busbegeleiding, toezicht tijdens het eten enz. — dan zou er meer tijd overblijven voor eigen vervolmaking. Ook hierover dient te worden nagedacht.

Wat de schoolhoofden betreft, vraag ik me af of zij onder deze omstandigheden hun taak van coördinator en controleur naar behoren kunnen vervullen. Hoeveel tijd blijft er voor het waarnemen van deze leiderstaak nog over als ze moeten instaan ten eerste, voor een administratie die elk jaar steeds omvangrijker wordt; ten tweede, als de overgrote meerderheid van onze schoolhoofden zelf klastitularis is. In mijn streek zijn slechts drie op tien schoolhoofden vrij van klasgeven.

Mijnheer de Minister, hier zal onmiddellijk een maatregel moeten worden getroffen.

Welke scholen in kleine en middelgrote gemeenten tellen 300 leerlingen in het lager onderwijs? Hoeveel scholen zijn er die minimum 12 klassen tellen?

Ik meen dat het mogelijk moet zijn geleidelijk aan het aantal leerlingen te verminderen, op basis waarvan het toegelaten wordt het schoolhoofd aan te stellen die geen klastitularis is. Om te beginnen zou men het aantal van 300 tot 200 kunnen terugbrengen, **om** dit geleidelijk aan verder te verminderen.

Voor de alzo vrijkomende plaatsen zouden ter beschikking gestelde leerkrachten in aanmerking kunnen komen, zodat ook dit kan worden uitgevoerd zonder bijkomende kosten.

Ten tweede moet het mogelijk zijn in de kleinere

scholen een systeem tot stand te brengen waardoor aan het schoolhoofd bepaalde uren vrij wordt gegeven, naar rata van het aantal bestaande klassen, zodat hij zijn taak van coördinator en controleur zou kunnen waarnemen.

Een derde punt: het **moet** eveneens mogelijk zijn administratieve hulp te geven aan de schoolhoofden zodat ze tijd vrij krijgen voor de functie waarvoor zij zijn aangesteld.

Verder is er de inspectie. De inspectie staat voor ongeveer dezelfde problemen als de schoolhoofden. Zij ook staan eveneens voor een berg van administratieve opdrachten. Dit schaadt werkelijk de taak van pedagogisch raadgever, dat het personeel van het lager onderwijs in een zo snel evoluerende tijd broodnodig heeft. Mocht er meer tijd ter beschikking komen, wat al mogelijkheden zouden er dan niet kunnen worden gecreëerd? Zo denk ik bijvoorbeeld dat, moest de inspectie pedagogische jaarverslagen kunnen publiceren, dit dan zoveel interessante gegevens zou betekenen voor de onderwijsbegeleiding.

Ik ben er mij goed van bewust dat ik bij deze korte beschouwingen over het basisonderwijs lang niet alle facetten ervan heb genoemd, niet alle problemen heb aangeraakt die leven in de basisschool. Ik denk hier onder meer aan de samenwerking tussen de theorie en de praktijk. Moeten de wetenschappelijke bevindingen niet geconfronteerd worden **met** de school zelf?

Op dit ogenblik gebeuren er onderzoeken over alle mogelijke problemen. Trouwens elk bedrijf van enig belang dat zich respecteert onderzoekt, projecteert. Alleen in het onderwijs gebeurt dit niet of zeer zelden. Ik wil niet uitweiden over het aantal leerboeken en leermiddelen waarmee de markt wordt overspoeld. Is er, Mijnheer de Minister, voldoende controle op de degelijkheid ervan? Het moet mogelijk zijn hier een wetenschappelijke controle in te voeren.

Wat het kleuteronderwijs aangaat, stellen wij volgende vragen : is er goed bepaald welke de opdracht is van dit onderwijs? Wordt het beschouwd als een voorbereiding tot het basisonderwijs? Is dit niet een sociaal onderwijs bij uitstek? Beantwoordt de huidige opleiding van de kleuterleidster aan haar opdracht? Is het niet nodig dat de commissie, waarover ik zoëven reeds sprak, zich daarmee zou bezig houden? Is ook in het kleuteronderwijs het aantal kinderen per klas niet veel te hoog om de creativiteit van de kleuters de kans te geven zich te ontplooiën? Moet er geen systeem uitgedacht worden om de overgang naar het basisonderwijs mogelijk te maken zonder het criterium van de leeftijd? Ook hier moet alle aandacht worden gegeven aan de toestand van het kind in het gezin, zijn milieu en zijn omgeving. Wij tellen 400 000 kleuters in het land, waarvan bijna 300 000 in het Vlaamse land. Dat is een zeer belangrijke groep. Is het niet verkeerd dat in kleinere gemeenten geen kleuteronderwijs kan worden opgericht wegens het niet bereiken van het aantal. Nochtans zijn kleine scholen ideale scholen; de kleuter-

leidster kent hier elk gezin, elk midden van de haar toevertrouwde kleuters.

Mijnheer de Minister, het lijstje kan worden aangevuld.

Doch ik wens te besluiten met erop te wijzen dat in de wereld van de basisschool zeer veel mogelijkheden aanwezig zijn om de jongeren, meer dan voorheen, op de toekomst voor te bereiden. De mensen van deze school rekenen erop dat de noodzakelijke hervormingen niet buiten hen om of boven hen zouden gebeuren. Trouwens, het contact met de basis is ook voor U, Mijnheer de Minister, onontbeerlijk. De verantwoordelijk ken, zowel leerkrachten als inspectieleden, zijn bereid met U en ook met de Wetgevende Vergadering een bestendige dialoog te voeren. Zij wachten alleen op de kansen die wij en U, Mijnheer de Minister, hen zullen geven. (Applaus **rechts en op de socialistische banken**)

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De Voorzitter. — Er zijn nog acht sprekers ingeschreven, waarna de Minister moet antwoorden.

Ik stel U dan ook voor de bespreking vandaag te beëindigen na de volgende twee sprekers en het debat verder te zetten tijdens onze eerstvolgende vergadering.

Is de Raad het hiermede eens? (**Instemming**)

Dan is aldus besloten.

MEDEDELING VAN DE REGERING OVER HET ALGEMEEN BELEID INZAKE ONDERWIJS

Voortzetting van de bespreking

De Voorzitter. — De heer De Croo heeft het woord.

De heer De Croo (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, Mevrouw, geachte Collega's, wij zijn ervan overtuigd dat de Minister van Nationale Opvoeding met zijn zeer uitvoerige uiteenzetting in deze Cultuurraad een aantal problemen heeft geschetst en enkele kiemen heeft gezaaid ten aanzien waarvan zich vandaag en ook later een uitgebreide en zeer nuttige discussie kan ontwikkelen.

Wellicht zal ergens de fundamentele vraag worden gesteld waar de Cultuurraad aan de ene kant en het Nationale Parlement aan de andere kant de nodige overeenstemming kunnen vinden in de geest van de recente Grondwetsherziening. Hoe zullen ten slotte de respectieve bevoegdheden kunnen worden omschreven.

Wij die deze Grondwetsherziening hebben goedgekeurd, wat niet het geval is geweest voor een van mijn geachte voorgangers op deze tribune, de heer

Coppieters, die, tussen carnavalsmaandag en aswoensdag, een nummertje ten beste heeft gegeven om ons in het lang en het breed uit te leggen dat hij in deze zaak niets had in te brengen, wij daarentegen hebben de indruk dat voor deze Cultuurraad een belangrijke taak inzake onderwijs is weggelegd.

(Geroep op de banken van de Volksunie)

De teksten zijn vastgelegd en goedgekeurd. Zo geeft artikel 59bis van de Grondwet aan de Cultuurraad de bevoegdheid het onderwijs te behandelen „met uitsluiting van..“ wat betekent dat de residuaire bevoegdheid ter zake — een voor juristen bekend woord — ipso facto bij de Cultuurraad berust. De tekst is U bekend, geachte Collega's, en ook de uitzonderingen.

De heer Vanhaegendoren. — Dat is het evangelie!

De heer De Croo. — Ook het evangelie wordt geïnterpreteerd, Mijnheer Vanhaegendoren. In de tekst wordt daarenboven gezegd: „Alles wat betrekking heeft op de schoolvrede, de leerplicht, de onderwijsstructuren, de diploma's, de toelagen, de wedden en de schoolbevolkingsnormen" behoren tot het nationaal Parlement.

Zo is het toch evident, wat de schoolvrede betreft, dat in een pluralistisch land als het onze, al is het volgens sommigen enigszins verzuimd, er geen afzonderlijke politiek ter zake kan worden gevoerd in de verschillende landsdelen.

De leerplicht ook is gekoppeld aan de structuur zelf van onze Natie en zij kan dus evenmin aan onze uitsluitende bevoegdheid worden toevertrouwd. Hetzelfde geldt voor de onderwijsstructuren, de diploma's, — die in de grond een samenvoeging zijn van vakken en onderwijsjaren, — de subsidiëring, — waarin bevat zijn de werkingstoelagen en de weddetoelagen, — evenals voor de schoolbevolkingsnormen. Anders zou men bijvoorbeeld met betrekking tot de schoolbevolkingsnormen in het ene landsgedeelte een onderwijzer kunnen laten fungeren voor een bepaald aantal leerlingen en voor die zelfde functie, op staatskosten, een verschillend aantal leerlingen voorzien in het andere landsgedeelte.

Buiten deze beperkingen die in artikel 59bis werden aangegeven en waarvan de interpretatie ruimschoots ligt in de voorbereidende werken en in de werkzaamheden zelf vóór de herziening van de Grondwet, is deze Raad bevoegd voor velerlei zaken. Ik ben ervan overtuigd dat velen van ons hier een positieve bijdrage zullen leveren in plaats van, eens te meer, op een nihilistische manier klagend of uitdagend te **zeggen** hoe het zou moeten gebeuren, wat ik het best met een uitdrukking van een Fransman kan illustreren: „En matière d'amour les eunuques savent tres bien en parler, mais ils ne le font jamais".

De heer Baert. — Het meest negatieve in de onderwijsgeschiedenis is het regeerakkoord. Het is trouwens in strijd met de Grondwet.

De heer De Croo. — Mijnheer Baert, ik spreek straks over het regeerakkoord. Nochtans vind ik het normaal dat U als lid van de oppositie niet akkoord gaat met het regeerakkoord; het tegendeel zou mij hebben verwonderd en verontrust. Wijzelf zullen verschillende facetten van het probleem in dit debat onderstrepen. Leden van onze fractie, zoals de heren Flamant en Bascour, zullen te gepasten tijde hier het woord voeren; de ene over het probleem van de socio-culturele promotie en de andere over de permanente vorming.

Wat wij vandaag willen onderstrepen is slechts een punt dat vastligt in het regeerakkoord. Inderdaad, geachte Collega's, een van de positieve aspecten op onderwijsgebied in het regeerakkoord is de voorziene samenwerking tussen de onderwijsnetten in dit land. Wij hebben totnogtoe een toestand gekend waarbij enerzijds het vrij onderwijs en anderzijds het rijksonderwijs enigszins hun eigen weg zijn uitgegaan. Vandaag voor een reeks constanten, nolens volens, moet men tot collaboratie en samenwerking komen. Wij hebben de indruk dat de eerste reden hiertoe eerder laag bij de grond ligt, namelijk een budgettaire reden. Wij weten zeer goed dat wij met onze economische mogelijkheden niet bij machte zijn om bestendig aan de voortdurende en wilde uitbouw van twee afzonderlijke onderwijsnetten geld te spenderen. Dat stelsel levert uiteindelijk een handicap op voor de hoedanigheidsbenadering.

Eens de urgente in het regeerakkoord voorziene miljarden uitgegeven om een zeker aantal dwingende euvels te verhelpen, wordt een samenwerking om economische redenen noodzakelijk. Bij de benadering van de economische mogelijkheden moet men voorzichtig zijn. Ik vraag in dit verband de aandacht van de Cultuurraad voor de soms misbruikte vergelijking van de kostprijs van de twee onderwijsnetten. Die kostprijs vindt men gewoonlijk door eenvoudig het geheel gespendeerde bedrag te delen door het aantal leerlingen. Aan de hand daarvan worden dan vluchtige conclusies getrokken. Er mag toch niet uit het oog worden verloren dat het rijksonderwijs een belangrijke achterstand heeft en dat zijn infrastructuur vandaag in vele gevallen een lager aantal leerlingen tot gevolg heeft dan in het vrij of het gesubsidieerd onderwijs. Het rijksonderwijs, bij gebreke aan infrastructuur, bezit dikwijls een lagere aantrekkingskracht.

De heer Baert. — Wie heeft daar tien jaar geleden voor gezorgd?

De heer De Croo. — In deze Cultuurraad kan dit worden besproken. Dat kunt u ook doen zo u positief zijt in deze zaak. (**Protestgeroep op de banken van de Volksunie**)

Het is wel zeer eigenaardig dat u maar één spreker delegeert en zoveel hebt te zeggen wanneer U op uw banken zit. (**Onderbrekingen op de banken van de Volksunie**)

De Voorzitter. — Totnogtoe werd nog geen spreker onderbroken.

De heer De Croo. — De Volksunie is een beetje nerveus bij gebrek aan sprekers op deze tribune.

De heer Coppieters. — Daar hebben wij niets mee te maken.

De heer De Croo. — Een tweede element inzake samenwerking tussen de onderwijsnetten is, dat wij de „apartheidspolitiek”, die te lang op onderwijsgebied in dit land heeft bestaan, de pas moeten afsnijden.

Bijna op alle gebied verkeert dit land in een verzuilingscrisis. Het mag gaan over de gezondheidszorg, over de bejaardenzorg of over de jeugdverenigingen, overal vindt men die verzuiling. Ook in het onderwijs tekent zij zich sterk af.

Wij zijn niet van zins aan de ene of de andere zijde te gaan staan en te beweren dat het Rijksonderwijs het monopolie is van één tendens en het vrij onderwijs van een andere tendens. Wij hebben de indruk dat wij een scharniergroep zijn, die in de recente onderhandelingen over deze regeringsvorming bewezen heeft wat haar taak is, namelijk het beschouwen van de school als een pluralistische voorbereiding op een pluralistische maatschappij.

Indien wij dit karakter behouden, kunnen wij ook controleren wat wordt uitgevoerd van wat in de huidige Regeringsverklaring ter zake werd opgenomen.

Aangezien onze Collega's van de Volksunie zo veel aandacht, al was het dan negatieve aandacht, opbrachten voor de Regeringsverklaring, heb ik even een korte kalender opgemaakt van wat het regeerakkoord vastlegt inzake onderwijs in het kader van de werkzaamheden van het Parlement en van de Regering.

Er werd beslist dat onverwijld, onder meer met terugwerkende kracht tot 1 september 1972 de werkingstoelagen verhoogd zouden worden met 50% voor het kleuter- en lager onderwijs en met 25 % voor de rest. Op het ogenblik van de publikatie van deze wetswijziging moet een boekhoudkundig plan bij koninklijk besluit worden uitgevaardigd. Er is ook voorzien dat aanstonds een bijkomende 3 miljard voor het bouwen van Rijksscholen ter beschikking komt.

Inzake universitair onderwijs zullen de normen voor investeringen vastgelegd worden en zal het statuut van de universitaire instellingen, inzonderheid betreffende de samenstelling van het patrimonium, worden uitgewerkt.

In het regeerakkoord zegt men ook dat binnen de zes maanden, met als streefdatum 15 augustus van dit jaar, moet worden overgegaan tot de buitengewoon belangrijke rationalisatie en programmatie van onze uitgaven ter zake.

Vervolgens komt het oprichten van een algemeen bouwfonds, het opmaken van een tienjarenplan voor de gebouwen van het Rijksonderwijs, een nationaal leningsfonds met statuut van de parastatalen B, het bespreken van het verminderen van de werkingstoelagen voor wie gebruik maakt van het algemeen bouwfonds en de dotatie voor de provinciale en de gemeentelijke schoolgebouwen. Ons bezielt de overtuiging dat deze geprogrammeerde beginselen, die klaar en duidelijk..

De heer Vanhaegendoren. — Die klaar en duidelijk niet tot onze bevoegdheid behoren.

De heer De Croo. — . . . bijna mechanisch in het regeerakkoord zijn ingeschreven, onze positieve benadering tot de onderwijsmaterie kunnen illustreren.

Voor diegenen die denken dat door de verhoging van de uitgaven voor het Rijksonderwijs en de verhoging van de subsidiëring aan het vrij onderwijs ergens minder kansen zouden bestaan voor de pluralistische scholen, die wij niet alleen als experiment maar als toekomstvisie tot stand willen brengen, en dat zij minder kansen zouden hebben bij gebrek aan budgettaire middelen, wens ik het volgende antwoord te geven.

Voor de eerste maal kan dank zij het bestaan van het op te richten leningsfonds bij privé-initiatief een pluralistische school haar materiële aanlegplaats krijgen. Dit wil zeggen haar gebouw zelf. Men kan altijd verklaren dat zowel de pluralistische school als het samenkomen van de onderwijsnetten maar toekomstmuziek zijn. Wij kunnen vaststellen dat in dit regeerakkoord programmatische, met kalenderbepaling en data, voorwaarden en mogelijkheden zijn geschapen om dit te verwezenlijken. Dit is een positieve manier om het probleem te benaderen.

Er is reeds ondervinding ter zake.

Bij het begin van uw uiteenzetting hebt U, Mijnheer de Minister, gesproken over de pluralistische visie, het pluralistisch beheer en benaderen van het Universitair Centrum te Antwerpen.

Ook het voorbeeld van het experiment gewaagd voor de pluralistische inzet te Brussel, mag wel eens onderstreept worden. Wij weten dat voor het rationaliseren van de peuterscholen een bestendig overlegcomité tot stand werd gebracht, waar zowel het gesubsidieerd, het gemeentelijk als het Rijks-onderwijs deel van uitmaken.

Het doel hiervan is het aantal vestigingspunten die het Rijksonderwijs te Brussel bezat rationeel te benutten ten voordele van een inzet die de Vlaamse zaak bijzonder aanbelangt.

Wat te Brussel is kunnen geschieden met al de moeilijkheden ter zake, wat te Antwerpen is kunnen geschieden op het hoogste niveau, waarom kan het niet gebruikt worden als een aanmoediging van een pluralistische visie, waarvoor onze fractie zich veel inspanningen wil getroosten?

Indien kortelings sommige leden van onze fractie zullen spreken over andere belangrijke punten van de onderwijspolitiek, met name het opvangen van de minder-begaafden, de gehandicapten met hun inschakeling en aanpassing, wil ik vandaag een lans breken ten voordele van de opleidende opvoeding van de „school-elites“. Zeer dikwijls hebben wij, en terecht, onze bezorgdheid en onze aandacht geschonken aan al degenen die door het maatschappelijk bestel, door hun socio-culturele background, fysisch of mentaal gehandicapt zijn en niet kunnen worden opgenomen in ons gewoon onderwijsstelsel. Men heeft ook gesproken van een minder individualistische doelstelling ter zake. Tenslotte wil ik vandaag in deze Cultuurraad een ernstig woord zeggen over de school-elites.

Zoals ons stelsel nu functioneert, blijkt het niet gunstig te zijn voor degenen die minder begaafd zijn om in de schoolse opleiding te worden opgenomen. Datzelfde speelt echter ook voor degenen die meer begaafd zijn. Men kan zich de vraag stellen of het bepalen van een zeker vast aantal studiejaren wel nodig is. Wij weten dat in het lager onderwijs het niet verplicht is zes jaren te benutten om het lager onderwijs te doorlopen. Maar in het secundair onderwijs is dat wel het geval. Daaromtrent kan wel enige kritiek worden geuit.

Zou het niet mogelijk zijn in sommige kernen over te gaan tot scholen voor leerlingen die meer begaafd zijn en bijgevolg op die kinderen een bijzondere aantrekkingskracht zouden uitoefenen? Wij weten wel dat dergelijke inplantingen maar kunnen geschieden in brede centra om over het nodige leerlingmateriaal te beschikken. Daaraan zal ook een internaat moeten worden gekoppeld om de leerlingen uit de rurale streken een kans te geven.

Wij zijn ervan overtuigd dat een internaat echter psychologisch niet aan te bevelen is, maar hier zou het wél nodig zijn.

Een tweede oplossing zou erin kunnen bestaan in bepaalde instellingen zekere vakken bijzonder aan te moedigen en moeilijker te maken voor meer begaafde leerlingen. Hier moet dezelfde kritiek geuit worden. De inplanting moet geschieden in steden en vergezeld gaan van een internaat.

Misschien kan echter het experiment worden gewaagd met leerlingen die het lager onderwijs op minder dan zes jaar zouden kunnen doorlopen.

Indien dat experiment wordt doorgevoerd moet een correctief op sommige misbruiken, op het te vlug uitreiken van diploma's worden ingevoerd. Die leerlingen die het secundair onderwijs op een kortere periode zouden hebben doorlopen, zouden voor de centrale examencommissie de objectieve test van hun kennis moeten afleggen. Met een stelsel dat reeds geldt voor de universiteiten, met bij voorbaat aangegeven professoren en leerstof, zou het mogelijk zijn voor de meest begaafden die cyclus vlugger te doorlopen.

Dat zijn dan zoveel experimenten, Mijnheer de

Minister, die kunnen worden aangevoerd, die pluralistisch kunnen worden ingeschakeld en voor welke wij op een zeker ogenblik oog en aandacht moeten hebben.

Ziedaar, Mijnheer de Minister, na de belangrijke verklaringen die U hebt afgelegd, na de diepgaande ontledingen die zullen worden gewijd aan uw tekst was dit een eerste visie die wij naar voren wensten te brengen.

Ten slotte wil ik nog even antwoorden aan de heer Coppieters. Het is vandaag geen leeg debat, het is vandaag ook geen plechtig debat, tenzij U misschien zou wensen, zoals U het hebt gezegd, dat aswoensdag plechtig en zottemaandag leeg zou zijn.

De heer Coppieters. — Het debat is politiek waardeels.

De heer De Croo. — Dat is niet juist, Mijnheer Coppieters. U bent bestendig verplicht te zeggen dat alles wat hier gedaan wordt zinloos en leeg is. U bent bestendig verplicht op deze golfen te blijven en te ageren. U moet bestendig trachten uw extremistisch geloof in Vlaanderen, waarachtig te maken.

De heer Coppieters. — Tel het aantal voorstellen van decreet van de Volksunie en van de P.V.V.!

De heer De Croo. — Wij zullen U daarop later antwoorden.

Wanneer in deze Kamer de grondwetsherziening werd besproken en de kern van de waarachtige regionalisatie tot stand werd gebracht, zat U in de tribune blootshoofds en stilzwijgend. Als de **Cultuurraad** vandaag vergadert om opbouwend werk te leveren, hebt U niets anders dan een negatief woord over. Dat zijn uw oplossingen : zwijgen in de tribune of negatieve kritiek. Dat spel zullen wij niet spelen. (*Applaus op de banken van de meerderheid — geroep op de banken van de Volksunie*)

De Voorzitter. — De heer Laridon heeft het woord.

De heer Laridon (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, heren Ministers, waarde Collega's, in de eerste plaats sta ik er op de heer Minister te feliciteren en te danken voor zijn zeer positieve uiteenzetting. Ik meen wel dat wanneer wij de tekst van zijn toespraak zullen krijgen, wij zullen kunnen vaststellen, dat ze op pedagogisch gebied aanleiding kan geven tot heel wat bezinning en dat er zeker in zijn uiteenzetting heel wat pedagogische problemen voorkomen, die thuis horen in de Nederlandse Cultuurraad.. .

De heer De Facq. — Het is geen pedagogische club maar een politieke vergadering.

De heer Laridon. — Tijdens de bespreking van de begroting van Nationale Opvoeding voor 1972, heb

ik op deze tribune enkele pedagogische problemen behandeld, zoals het pedagogisch halfdagsysteem, de audio-visuele middelen, het vernieuwd secundair onderwijs en het kleuteronderwijs.

Het is niet mijn bedoeling in herhaling te vallen en daar nog eens over te praten, maar ik wil vandaag zeer bondig enkele concrete en dringende **onderwijsproblemen** naar voren brengen.

In de eerste plaats is er de verhoging van het collegegeld aan de universiteit. U weet dat bij het begin van vorig academisch jaar, het collegegeld werd verhoogd van 1.500 frank naar 5000 frank. Dat is mijns inziens een maatregel die sociaal ondoeltreffend is geweest en budgettair zeker niet efficiënt.

De besparing treft niet direct de rijksbegroting, maar wel de begroting van de inrichtende machten. Zij slaat slechts op een zeer klein percentage van het totale bedrag dat in ons land aan het onderwijs wordt besteed. Wel ondervinden duizenden gezinnen vandaag direct aan den lijve wat deze maatregel betekent voor het gezinsbudget, vooral in gezinnen waar meer dan één kind universiteit loopt. Ik weet wel dat dit voor een aantal financieel-krachtige gezinnen nauwelijks een zorg zal zijn maar toch is het zo dat het niet enkel de bevoorrechte klasse is die niet meer in aanmerking komt voor studietoelagen en studiebeurzen, want velen overschrijden soms net de inkomstengrenzen : gespecialiseerde arbeiders, kaderpersoneel van het bedrijfsleven, leraars, onderwijzers enz.

Is het niet mogelijk, Mijnheer de Minister, het systeem te herzien of een nieuw systeem in te voeren dat bijvoorbeeld het inschrijvingsgeld vanaf de inkomstengrens voor studiebeurzen differentieel maakt in functie **én** van de inkomsten **én** van de gezinslasten.

Een tweede mogelijkheid betreft de studenten die moeten hun jaar herbeginnen, de zogezegde „bissers”, en die een studiebeurs genoten. Diegenen die hun jaar moeten **herdoen** — dat gebeurt op de universiteit met de beste studenten — zien, in dat geval hun gezin dubbel gesanctioneerd, want dit gezin verliest in de eerste plaats de studiebeurs en in tweede instantie moet het een hoger collegegeld betalen.

Bovendien zijn er mij in de laatste dagen heel wat mensen komen vinden die heden ten dage nog niet weten of zij al dan niet gaan rechthebben op hun studiebeurs voor het academiejaar 1972- 1973 !

De heer Swaelen. — Ja zeker.

De heer Laridon. — Vandaar dat die mensen verplicht zijn het collegegeld van 5.000 frank vooraf te betalen wat voor bescheiden gezinsbudgetten zeer zwaar kan uitvallen.

Een andere zaak die ik hier wil naar voren brengen betreft de studietoelagen van het secundair onderwijs. U hebt daar in uw rede allusie op gemaakt, Mijnheer de Minister, Ik moet inderdaad zeggen

dat aan deze hervorming, die dateert van 19 juli 1971, positieve kanten zijn vooral wanneer U spreekt dat men tot een progressief systeem wil komen en de studiebeurs een recht zou worden daar waar zij vroeger als een gunst werd beschouwd.

Wat wel enigszins kritiek teweegbrengt, is het onderscheid dat werd gemaakt tussen schoolplichtigen en niet-schoolplichtigen. Vandaag is het zo dat de schoolplichtigen in het lager secundair onderwijs, zonder proef, — en het is een goede zaak dat die proef werd afgeschaft, — rekening houdend met hun schooluitslag en de inkomsten van de vader, recht krijgen op een studiebeurs.

In het Staatsblad van 22 februari 1973 heb ik ook reeds gezien, Mijnheer de Minister, dat U de gunst hebt uitgebreid tot de niet-meer-schoolplichtigen maar dan alleen tot diegenen die in het lager secundair onderwijs les volgen.

De enige betwiste zaak die vandaag nog overblijft, betreft diegenen die niet meer schoolplichtig zijn en die de lessen volgen in het hoger secundair onderwijs. Ik kan U zeggen dat er zich zeer pijnlijke, zelfs dramatische toestanden voordoen. U spreekt van verworven rechten, Mijnheer de Minister, en dat is inderdaad juist. Maar het kan goed gebeuren dat gezinnen, die bijvoorbeeld verleden jaar of de vorige jaren over geen studiebeurs beschikten wegens inkomstengrenzen, intussen familiale moeilijkheden kennen, dat er zich sterfgevallen hebben voorgedaan en waar bijvoorbeeld de vrouw, als weduwe komt alleen te staan met de repercussies op het gezinsinkomen. Welnu, die mensen zijn vandaag niet in de mogelijkheid over een studietoelage te beschikken.

Nog onlangs heb ik iemand op bezoek gekregen die sinds twee jaar in een zeer moeilijke sociale toestand is. De vader is vorig jaar overleden. Het kind heeft voor zijn studies geen toelagen kunnen genieten, omdat — zo heeft men geantwoord — het krediet uitgeput was. Ook dit jaar heeft hij geen studiebeurs gekregen, omdat hij leerling is geworden van het hoger secundair onderwijs. De studie moet dus zonder toelage worden volbracht, ongeacht de moeilijke familiale toestand daaraan verbonden.

De heer De Facq. — Men kan toch een beroep doen op uitzonderingsmaatregelen.

De heer Swaelen. — Jawel, maar niet in het geval waarover de heer Laridon spreekt.

De heer Laridon. — Er is inderdaad geen mogelijkheid om in dit geval een studiebeurs te bekomen, omdat het de eerste keer is, en men moet dus zelf de kosten van het onderwijs dragen.

Ik zou U verder nog attent willen maken op het feit dat meer belang moet worden gehecht aan sociale criteria dan wel aan leeftijdscriteria. Mijns inziens moet worden nagegaan of de inkomstengrens die vandaag geldt, niet te laag is gesteld, vooral wanneer men rekening houdt met de evolutie van lonen

en prijzen. De inkomstengrens ligt zeer laag, vooral wanneer het gaat om leerlingen in het lager secundair onderwijs, waar de inkomstengrenzen gehalveerd worden.

Misschien bestaat de mogelijkheid om dit te herzien en in de toekomst meer aandacht te schenken aan de sociale criteria.

Er is nog een derde probleem, Mijnheer de Minister, dat dringend een oplossing moet krijgen, met name dit van de opvoeders. Wij stellen nog altijd vast dat er in het Vlaamse landsgedeelte in het Rijksonderwijs geen cursus bestaat voor opvoeders, hetzij in externaat of internaat. Deze cursus bestaat wel in Wallonië.

Ik vraag mij af wat de Minister tegenhoudt om deze cursus ook in het Rijksonderwijs in het Vlaamse land in te richten, aangezien het bekend is dat het Kabinet van Nationale Opvoeding reeds sinds 1968 een studie maakt om de organisatie ervan te regelen. Wij zijn vandaag 1973 en nog is er geen concreet resultaat.

Zoals mevrouw Craeybeckx-Orij het heeft gezegd, scheidt dit moeilijkheden omdat er zich steeds meer en meer een tekort laat gevoelen wat betreft onderwijzers, regenten en licentiaten. Het wordt dus vandaag de dag ook moeilijker opvoeders te vinden die aan de pedagogische vereisten beantwoorden. Ik zou vooral de aandacht willen vestigen op de opvoeders in internaten omdat zij vooral een zeer moeilijke pedagogische taak te vervullen hebben. Zij moeten bestendig contact houden met de leerlingen, zelfs gedurende het weekeind. Het is dus nodig mensen aan te stellen die voor hun taak opgeleid zijn en die pedagogisch voorbereid zijn.

Ik wens dan nog een ander punt te behandelen, Mijnheer de Minister, met name dit van de vakantie-regeling in de rijksscholen. Wij hebben vorig jaar heel wat moeilijkheden met deze vakantieregeling gekend, omdat de paritaire commissie op 26 mei 1972 had beslist een omzendbrief op te stellen ter voorbereiding van het koninklijk besluit wat betreft de vakantieregeling van het onderwijzend personeel in de rijksscholen. De moeilijkheden zijn voortgevloeid uit het feit dat de circulaire ondetekend was door de Franstalige Minister Hurez. De circulaire was volledig opgesteld in de geest zoals door de paritaire commissie beslist. Het is U evenwel bekend dat de Nederlandstalige Minister Claes de omzendbrief niet had ondertekend en verwezen heeft naar een vorig rondschrijven van Minister Vermeylen.

Vandaar dat wij met twee soorten systemen stonden in het Nederlandstalig en het Franstalig landsgebied en dat de syndicaten aan hun leden de raad gaven niet de circulaire van de Nederlandstalige Minister, maar in het Vlaamse land de circulaire van de Franstalige Minister in acht te nemen, wat in de scholen aanleiding heeft gegeven tot zeer veel moeilijkheden.

Ik hoop dan ook dat voor de volgende vakantie de

twee Ministers zich zullen akkoord stellen en dat voor de twee landsgedeelten een identieke vakantie-regeling voor het onderwijzend personeel zal uitgedokterd worden.

Een vijfde probleem, met name een pedagogisch probleem, gaat over een circulaire die regelmatig naar de scholen wordt gestuurd en die herinnert aan een wet van 22 maart 1886, een wet waardoor het zou verboden zijn aan de leerkrachten bepaalde teksten uit handboeken en leerboeken op stencil te brengen, te vermenigvuldigen en aan de leerlingen te overhandigen. Er staat, volgens de circulaire die verwijst naar de wet van 1886, een boete op van 26 F tot 2 000 F, zelfs spreekt men van een gevangenisstraf gaande van 3 maanden tot 2 jaar. In verband met deze wet op de auteursrechten, Mijnheer de Minister, zou ik U erop willen attent maken, dat wanneer men die wet inderdaad toepast — en regelmatig komen er van het ministerie circulaires om de leerkrachten aan die wet te herinneren — dit in feite alle initiatieven bij de leerkrachten doodt, alsook de creativiteit bij de leerlingen remt wanneer men in het lessenproces zulk een streng schema toepast. Ik meen toch dat men rekening moet houden met het feit dat handboeken en leerboeken zeer vlug voorbijgestreefd zijn en dat, wanneer de leraars vakken met elkaar willen coördineren en een werkelijk leerprogramma willen samenstellen, zij uiteraard verplicht zijn deze teksten te halen uit verschillende handboeken en leerboeken.

De vraag die ik me stel is de volgende : wat gebeurt er in dat verband met het projectenonderwijs, waar men een grote scala van mogelijkheden en hulpmiddelen nodig heeft, wanneer men door dergelijke circulaire bestendig geremd wordt. Het is toch financieel niet mogelijk dat **oud-leerlingen**-bonden of vriendenkringen zich dermate uitgaven kunnen permitteren om regelmatig en zeer vlug telkens van handboeken te veranderen of nieuwe handboeken aan te schaffen.

Bovendien stel ik mij de vraag wat de circulaire in dit verband kan betekenen voor leraren die bijvoorbeeld lessen aftappen op een band. Een voorbereide band is zeer duur en dan moet de leerkracht zijn plan trekken door het aftappen van bepaalde teksten uit verschillende leerboeken en handboeken.

De vraag is dan ook of die werkwijze, die zeer veel gebruikt wordt de laatste tijd, wegens de vernieuwde methodes in ons onderwijs, mag gebruikt worden. Verder vraag ik me ook af of de wet van 22 maart 1886 toepasselijk is op de leraar die gebruik maakt van een retro-projector en overhead-projector en dus teksten uit handboeken op de transparant plaatst.

Mag ik U dan ook verzoeken, Mijnheer de Minister, na te gaan of het niet mogelijk is dat U, in contact met één of andere Collega, een wetsontwerp zou indienen om de wet van 22 maart 1886 aan te passen?

Een ander probleem is dan de verdeling van pedagogisch materiaal. Ik sta altijd zeer perplex en ik stel mij de vraag, wanneer ik zo wat rond mij kijk, want ik kan van ervaring spreken aangezien ik vele jaren in het onderwijs heb gestaan, waarvan het in feite afhangt of een school bepaald materiaal krijgt en een andere school niet.

Wij zien bestendig dat er tussen verschillende scholen een zekere vorm van discriminatie kan gebeuren. Ik zie bijvoorbeeld in eenzelfde stad voor twee athenea, die tegen mekaar opwegen qua leerlingenbevolking, dat de ene school bijvoorbeeld twaalf T.V.-toestellen heeft en de andere slechts één; dat de ene school een grote reeks bandopnemers heeft — praktisch voor elke klas één — en de andere school slechts vier; dat de ene school een groot aantal radio's heeft en de andere slechts drie, dat de ene school een videorecorder krijgt en de andere school absoluut niet. Zo kan ik ook aanklagen, wat die tweede school betreft, dat deze school nieuwe borden aanvraag en er geen moderne kreeg, terwijl de andere wel en de oude borden van de ene school aan de tweede gegeven werden.

Is er daar geen discriminatie en bestaat er geen reglementering op de manier van verdeling? Kan het zijn dat het ene schoolhoofd beter is aangeschreven of sympathieker is bij het hoofd van de dienst voor materiële organisatie en hij daarom beter bedeed wordt?

Dat zijn zaken die mijns inziens moeten rechtgetrokken worden en op een meer efficiënte en meer rationele manier moeten gebeuren.

Omtrent de formule van bijscholing van het personeel. Daarop heeft Uzelf allusies gemaakt en constructieve voorstellen naar voren gebracht. Ik wil mij daarbij aansluiten en vragen dat daar dringend verandering in zou komen. De bijscholing van het personeel brengt vandaag de scholen in een staat van ontredde door een reeks vervangingen. Het instellingshoofd mag nog zo goed zijn uur- en lessenrooster opmaken en daarbij rekening houden met de dagen waarop de pedagogische stages plaatsgrijpen, toch lukt hij er niet in de lessen vlot te doen verlopen en brengen de pedagogische stages de school in ontredde.

Die Céndagsstages zijn ook niet doeltreffend, men zou moeten overgaan naar op zijn minst een veertiendaagse cursus, omdat dan ook de mogelijkheid bestaat interimarissen aan te stellen.

Het laatste probleem zal ik niet uitdiepen omdat mevrouw Craeybeckx-Orij mij hieromtrent het gras voor de voeten heeft gemaaid, met name het probleem van het schoolhoofd met klas.

Het is inderdaad zo — en ik sluit mij volledig aan bij wat mevrouw Craeybeckx-Orij hierover heeft gezegd — dat het cijfer van 300 leerlingen om instellingshoofd te worden zonder klas veel te hoog ligt, dat dit de organisatie van het lager onderwijs geen diensten bewijst, dat zulks het voor het instellingshoofd moeilijk maakt controle uit te

oefenen en zijn pedagogische taak te vervullen.
(Applaus bij de leden van de meerderheid)

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De Voorzitter. — Dames en Heren, daarmee is de eerste reeks sprekers uitgeput. Het debat zal worden voortgezet tijdens de eerstvolgende zitting.

De vergadering wordt gesloten om 16 u. 55.
De Vergadering gaat tot nadere bijeenroeping uiteen.

VRAGEN (Rgt. art. 51).

Schriftelijke vragen en antwoorden

Vragen werden ingediend door:

de heren Bascour
Boel
Flamant
Kempinaire
Kuijpers
Vandamme
Van Elsen
Vanhaegendoren.